

Załącznik nr 2
do Uchwały Nr XXI/163/2013
Rady Gminy Somonino
z dnia 6.03.2013r.

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
PROJEKTU AKTUALIZACJI
STRATEGII GMINY SOMONINO NA LATA 2012-2019**

LIPIEC, 2012

Opracowanie:

EKOSTRATEG Agnieszka Orłowska
ul. Kolberga 12b/10
81-881 Sopot
www.ekostrateg.pl
e-mail: biuro@ekostrateg.pl

Spis treści

1. PODSTAWA PRZYGOTOWANIA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.....	4
2. GŁÓWNE CELE STRATEGII I JEJ POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	6
2.1 Główne cele Strategii.....	6
2.1. Powiązania projektowanego dokumentu z innymi dokumentami o charakterze strategicznym.....	8
3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA STRATEGII ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU.....	15
4. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY.....	21
5. METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ STRATEGII ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA.....	22
6. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO.....	23
7. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI STRATEGII.....	23
7.1. Ogólna charakterystyka gminy Somonino.....	23
7.2. Istniejący stan środowiska.....	25
7.3. Skutki nie podjęcia realizacji Strategii rozwoju gminy.....	34
8. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE SOMONINO.....	36
9. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA SKUTKÓW REALIZACJI STRATEGII NA ŚRODOWISKO WRAZ Z OCENĄ ZNACZNOŚCI.....	38
9.1. Oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000.....	38
9.2. Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, faunę i florę.....	41
9.3. Oddziaływanie na ludzi.....	42
9.4. Oddziaływanie na jakość wody.....	43
9.5. Oddziaływanie na jakość powietrza.....	43
9.6. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi.....	44
9.7. Oddziaływanie na krajobraz.....	44
9.8. Oddziaływanie na klimat.....	44
9.9. Oddziaływanie na zasoby naturalne.....	44
9.10. Oddziaływanie na zabytki.....	45
9.11. Oddziaływanie na dobra materialne.....	45
9.12. Oddziaływanie z uwzględnieniem zależności między elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.....	46
10. ANALIZA ODDZIAŁYWANIA REALIZACJI CELÓW OKREŚLONYCH W STRATEGII.....	47
11. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.....	54
12. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W STRATEGII	56
13. WSKAZANIE NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY.....	57
14. REKOMENDACJE I PROPOZYCJE ZMIAN ZAPISÓW STRATEGII.....	57
15. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	59
Wykorzystane źródła:.....	67

1. PODSTAWA PRZYGOTOWANIA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 46 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko [Dz.U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.] przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Polskie podstawy prawne dla przeprowadzania postępowania w sprawie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko zawarte w ww. ustawie są zgodne z prawodawstwem Unii Europejskiej:

- Dyrektywą 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27.06.2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko tzw. Dyrektywa SEA (Strategic Environmental Assessment), art. 3 ust. 1 postępowanie w sprawie ooś będzie przeprowadzane dla opracowań, których uchwalenie, bądź przyjęcie może mieć znaczące skutki dla środowiska;
- Dyrektywą Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa tzw. Dyrektywa Ptasia;
- Dyrektywą Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory tzw. Dyrektywa Siedliskowa.

Dokumentem w rozumieniu cytowanej ustawy jest projekt aktualizacji Strategii Gminy Somonino na lata 2012-2019 (zwany dalej Strategią), którego zawartość jest przedmiotem niniejszej oceny.

Przeprowadzenie postępowania i opracowanie Prognozy jest obligatoryjne przede wszystkim ze względu na treść, ale także na konsekwencje realizacji kierunkowych postanowień Strategii. Niektóre z przedsięwzięć inwestycyjnych służących osiągnięciu przyjętych celów, mogą być zaliczone do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a zatem istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przedmiotowej Strategii przed jego ostatecznym zatwierdzeniem i przyjęciem.

Zgodnie z art. 51 ust. 1 cyt. ustawy organ opracowujący projekt ww. dokumentu sporządza prognozę oddziaływania na środowisko. Przedmiotowa Prognoza oddziaływania na środowisko projektu aktualizacji Strategii Gminy Somonino na lata 2012-2019 (zwana dalej Prognozą) sporządzona została zgodnie z wytycznymi zawartymi w art. 51 ust. 2 cyt. ustawy.

Niniejsza Prognoza zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami [Rozdział 2, Rozdział 3],
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy [Rozdział 4];
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania [Rozdział 5];
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko [Rozdział 6];

Ponadto Prognoza określa, analizuje i ocenia:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu [Rozdział 7];
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem [Rozdział 7]
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody [Rozdział 8]
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu [Rozdział 3]
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy [Rozdział 9, Rozdział 10].

Przedmiotowa Prognoza przedstawia:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru [Rozdział 11];
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy [Rozdział 12, Rozdział 13].

Celem Prognozy jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań na środowisko, będących wynikiem realizacji Strategii oraz ocena ich natężenia, a także określenie czy w należyty sposób został uwzględniony w Strategii interes środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Każde zaproponowane działanie powinno zostać przeanalizowane pod kątem jego wpływu na środowisko, traktowanego jako system połączonych ze sobą elementów. Należy przeprowadzić dokładną analizę skutków realizacji proponowanych działań, tak aby wykluczyć potencjalne negatywne skutki oddziaływania inwestycji i zmian w środowisku oraz wskazać, jakie postępowanie doprowadzi w efekcie końcowym do osiągnięcia poprawy stanu środowiska gminy i pozwoli dążyć do zrównoważonego rozwoju.

Prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu Strategii jest de facto analizą skutków realizacji działań, jakie zostały zaproponowane dla gminy Somonino w zakresie polityki rozwoju.

Niniejszy dokument **wskazuje na możliwe negatywne skutki** oraz formułuje zalecenia dotyczące przeciwdziałania i / lub ich minimalizacji. Ponadto **stanowi element wspierający proces decyzyjny**

i procedurę **konsultacji społecznych** dotyczących uchwalenia Strategii.

Zgodnie z art. 53 cyt. ustawy organ opracowujący projekt dokumentu uzgadnia z właściwymi organami, tj. z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. Zakres Prognozy został uzgodniony przez ww. organy pismami:

1. RDOŚ-Gd-WOO.411.20.2012.ASP.1 z dnia 11.06.2012 (pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku);
2. SE-NS-80.9022.490.193.2012.WR z dnia 31.05.2012 r. (pismo Pomorskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku).

2. GŁÓWNE CELE STRATEGII I JEJ POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Strategia Rozwoju Gminy Somonino na lata 2012 – 2019 stanowi uaktualnioną wersję Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Somonino do 2010 roku, zatwierdzonej Uchwałą Rady Gminy Somonino nr 185/XXII/2000 z dnia 28 listopada 2000 roku.

Strategia została uaktualniona w celu planowego, wszechstronnego i harmonijnego rozwoju gminy, spełniającego ambicje i oczekiwania mieszkańców.

Podstawą prawną uchwalenia Strategii jest ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym [t.j. z Dz.U. 1996r., Nr 13, poz. 74 z późn. zm.]. W Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju [t.j. Dz.U. 2009 Nr 84 poz. 712 z późn. zm.] opisano wymogi dotyczące sposobu opracowania i zawartości jedynie strategii kraju oraz strategii województw, które można jednak zastosować na szczeblu gminnym i powiatowym.

2.1 Główne cele Strategii

W Strategii określono 8 celów generalnych oraz cele główne w ośmiu obszarach tematycznych: gospodarka, komunikacja, struktura przestrzenna gminy, infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna, edukacja, kultura, sport i rekreacja oraz tożsamość.

CELE GENERALNE (I – VIII)

CELE GŁÓWNE (1, 2 ...)

GOSPODARKA

I. Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju gminy przyjaznej przedsiębiorczości.

1. *Wspieranie rozwoju usług i produkcji przyjaznych gminie.*
2. *Prowadzenie stałej promocji gminy ukierunkowanej na pozyskiwanie inwestorów.*

KOMUNIKACJA

II. Rewitalizacja systemu komunikacji wewnętrznej gminy wraz z utrzymaniem dobrych połączeń drogowych i kolejowych z aglomeracją trójmiejską oraz resztą kraju.

1. *Poprawa infrastruktury drogowej wewnątrz gminy.*
2. *Podniesienie jakości usług komunikacyjnych.*
3. *Realizacja działań zmierzających do wykorzystania istniejącej infrastruktury kolejowej.*

4. Realizacja działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa w gminie poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową.

STRUKTURA PRZESTRZENNA I SYTUACJA MIESZKANIOWA GMINY

III. Rozwój budownictwa ze szczególnym uwzględnieniem budownictwa jednorodzinnego przy zachowaniu walorów przyrodniczych.

1. Wsparcie działań podnoszących sprawność powstawania nowych zasobów mieszkaniowych.
2. Sukcesywne dozbrajanie i przeznaczanie do sprzedaży terenów pod różnorodne formy budownictwa mieszkaniowego z preferencją budownictwa jednorodzinnego.
3. Prowadzenie stałej promocji ukierunkowanej na zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

IV. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.

1. Rozbudowa i modernizacja gminnych sieci kanalizacyjno – wodociągowych oraz budowa lokalnych i przydomowych oczyszczalni ścieków.
2. Stworzenie warunków do modernizacji i rozbudowy sieci gazowej i energetycznej oraz alternatywnych źródeł energii.
3. Budowa sieci kanalizacji deszczowej wraz z budową urządzeń służących retencji wód opadowych.

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

V. Skuteczne i kompleksowe rozwiązywanie problemów społecznych.

1. Rozwój sprawnego i zintegrowanego systemu pomocy społecznej.
2. Usprawnienie usług medycznych.
3. Systematyczna współpraca z organizacjami pozarządowymi.

EDUKACJA

VI. Podniesienie poziomu efektywności oraz rozszerzenie zakresu usług edukacyjnych.

1. Modernizacja i rozbudowa bazy szkolnej.
2. Podnoszenie jakości edukacji.
3. Wzmacnianie funkcji wychowawczej szkół.

KULTURA, SPORT, REKREACJA

VII. Zwiększanie atrakcyjności i różnorodności oferty na spędzanie wolnego czasu przez dzieci, młodzież i całe rodziny.

1. Modernizacja i rozwój bazy do działań kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych.
2. Wsparcie lokalnych inicjatyw: kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych.
3. Poszukiwanie możliwości współpracy międzynarodowej w zakresie kultury, sportu i rekreacji.

TOŻSAMOŚĆ

VIII. Rozwijanie tożsamości i wewnętrznej spójności gminy.

1. Rozwijanie aktywności obywatelskiej mieszkańców.
2. Rozwijanie programu estetyzacji gminy i rozwoju terenów zielonych.
3. Kształtowanie tożsamości gminy wokół jej historii wraz z zachowaniem tradycji kaszubskiej.
4. Wsparcie rozwoju atrakcyjności i intensywności życia towarzysko – kulturalnego.

Jakkolwiek struktura przyjętych celów jest logiczna i uzasadniona potrzebami lokalnymi gminy, to w żadnym

z zaproponowanych celów generalnych i głównych nie nawiązano bezpośrednio do problematyki ochrony środowiska naturalnego. W pozostałych celach zagadnienia ochrony środowiska naturalnego przewijają się w sposób pośredni i w tle realizowanych celów.

W III. Celu generalnym: *Rozwój budownictwa ze szczególnym uwzględnieniem budownictwa jednorodzinnego przy zachowaniu walorów przyrodniczych* znajduje się odniesienie wprost, zawężone do ochrony przyrody.

Braku bezpośredniego odniesienia do problematyki ochrony środowiska oraz niedosytu wyeksponowania znaczenia zrównoważonego rozwoju na poziomie celów generalnych i głównych omawianej Strategii nie rekompensują priorytetowe działania samorządu. Najwięcej odniesień dotyczących ochrony środowiska zawiera IV. Cel generalny: *Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej*. Tu pojawiają się kluczowe kierunki działań, wspomagające dążenie do poprawy jakości środowiska naturalnego takie jak:

1. Rozbudowa i modernizacja gminnych sieci kanalizacyjno – wodociągowych oraz budowa lokalnych i przydomowych oczyszczalni ścieków.
2. Aktualizacja Programu Usuwania Wyrobów zawierających azbest z terenu gminy.
3. Utrzymanie i poprawa stanu technicznego urządzeń i sieci kanalizacyjnych.
4. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy w zakresie zaopatrzenia w energię gazową, elektryczną i ciepłą poprzez modernizację i rozbudowę sieci energetycznej i gazowej oraz zaopatrzenie w pitną wodę.
5. Poprawa czystości środowiska naturalnego gminy.

Jako istotny i wymagający aktualizacji wymienia się Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy, podczas gdy to Program ochrony środowiska jako dokument nadrzędny, obejmuje swoim zakresem całość problematyki ochrony środowiska w gminie.

W pozostałych celach głównych Strategii ulokowano działania priorytetowe, które należy zaliczyć do działań mających znaczenie dla ochrony środowiska naturalnego w gminie. I tak działaniami sprzyjającymi ochronie powietrza i ochronie środowiska przed hałasem w gminie będą: *Poprawa systemu wewnętrznej komunikacji w gminie, poprzez budowę dróg, modernizację chodników oraz ścieżek rowerowych, Rozbudowa układu ścieżek rowerowych w gminie i pomiędzy sąsiednimi gminami, Ulepszenie zintegrowanego z sąsiednimi gminami systemu transportu zbiorowego* (II. Cel generalny: *Rewitalizacja systemu komunikacji wewnętrznej gminy wraz z utrzymaniem dobrych połączeń drogowych i kolejowych z aglomeracją trójmiejską oraz resztą kraju*).

2.1. Powiązania projektowanego dokumentu z innymi dokumentami o charakterze strategicznym

Strategia wskazuje priorytetowe obszary działań, wyrażone poprzez cele i priorytetowe działania. Istotne jest, aby dokument ten stworzył realne ramy do rozwoju gminy, aby zawarte w nim cele i kierunki nie były wyłącznie odzwierciedleniem wymogów formalnych, ale dotyczyły istotnych obszarów działań dla gminy. Analiza celów Strategii wykazała spójność i brak istotnych rozbieżności z celami środowiskowymi większości przeanalizowanych dokumentów krajowych przekrojowych i sektorowych.

W projekcie Strategii wykazano, że dokument został opracowany w oparciu analogiczne dokumenty wyższego szczebla oraz o inne dokumenty istotne z punktu widzenia realizacji spójnej polityki

zrównoważonego rozwoju w gminie. Posłużono się zestawieniem celów Strategii z celami określonymi w poszczególnych dokumentach strategicznych w podziale na poziom krajowy, regionalny i lokalny i wykazano zakres zgodności.

Na **poziomie krajowym** wykazano zgodność celów Strategii z założeniami:

1. Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015;
2. Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013;
3. Strategii Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013;
4. Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2007 – 2013;
5. Koncepcji Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju;
6. Strategii Rozwoju Edukacji Narodowej na lata 2007 – 2013;
7. Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020;
8. Strategii Rozwoju Sportu do roku 2015;
9. Strategii Gospodarki Wodnej (do 2020 roku);
10. Strategii Długofalowego Rozwoju Sektora Mieszkaniowego na lata 2005- 2025;
11. Programu Polityki Wodnej Państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016);
12. Strategii Rozwoju Transportu na lata 2007 – 2013.

Tabela 1. Zgodność celów Programu z dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie krajowym

Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015	Strategia Rozwoju Gminy Somonino							
Priorytety:	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.	X							
Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.		X	X	X	X		X	X
Priorytet 3: Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.	X					X		
Priorytet 4: Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.					X	X		X
Priorytet 5: Rozwój obszarów wiejskich.		X						X
Priorytet 6: Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.						X		X
NSRO 2007-2013	Strategia Rozwoju Gminy Somonino							
Priorytety:	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
Priorytet 1: Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.					X			
Priorytet 2: Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.	X				X			X
Priorytet 3: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej na celu podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.		X	X	X		X		
Priorytet 4: Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.	X					X		
Priorytet 5: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.	X				X			X
Priorytet 6: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.	X				X			X

Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013	Strategia Rozwoju Gminy Somonino							
Priorytety:	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
Priorytet 1: Poprawa warunków powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci.			X		X	X	X	X
Priorytet 2: Wdrożenie aktywnej polityki społecznej.					X			X
Priorytet 3: Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych.					X			
Priorytet 4: Tworzenie warunków sprzyjających integracji w starzejącym się społeczeństwie.	X				X	X	X	X
Priorytet 5: Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych.								X
Priorytet 6: Partnerstwo publiczno-społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych.	X	X	X	X				X
Priorytet 7: Integracja społeczna i zawodowa imigrantów.								
Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013	Strategia Rozwoju Gminy Somonino							
Cele kierunkowe:	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
Rozwój konkurencyjności gospodarczej polskich regionów.	X							
Wspieranie podejmowania zróżnicowanych przedsięwzięć rozwojowych przy lepszym wykorzystaniu potencjału endogenicznego regionów.	X					X		
Wyrównywanie szans rozwojowych województw.	X	X	X	X	X	X	X	X
Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	Strategia Rozwoju Gminy Somonino							
Cele rozwoju:	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
Cel 1: Kształtowanie mechanizmów generujących efektywny rozwój społeczno-gospodarczy.	X	X		X	X	X	X	X
Cel 2: Poprawa standardu cywilizacyjnego społeczeństwa.	X	X	X	X	X	X	X	X
Cel 3: Ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego.			X	X	X			X
Cel 4: Ochrona dziedzictwa kulturowego narodu.								X
Cel 5: Podnoszenie zdolności obronnej państwa.								
Inne dokumenty	Strategia Rozwoju Gminy Somonino							
	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
Strategia Rozwoju Edukacji Narodowej na lata 2007 - 2013 Cel główny: podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, tak by wykształcenie co najmniej średnie stało się bardziej powszechne (...), przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiej jakości kształcenia.					X	X	X	X
Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020 Cel główny Narodowej Strategii Rozwoju Kultury to: Zrównoważenie rozwoju kultury w regionach.					X	X	X	X
Strategia Rozwoju Sportu do roku 2015 Cel główny: Aktywne i sprawne społeczeństwo.				X		X	X	

Trzy główne priorytety: I: popularyzacja sportu dla wszystkich; II: wzrost poziomu wyników sportowych, III: rozwój infrastruktury sportowo – rekreacyjnej.								
Strategia Gospodarki Wodnej (do 2020 roku) Cel ogólny: określenie podstawowych kierunków rozwoju gospodarki wodnej do roku 2020 oraz sprecyzowanie działań umożliwiających realizację konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu wodami.				X				
Strategia Długofalowego Rozwoju Sektora Mieszkaniowego na lata 2005- 2025 Cel główny: Maksymalne zbliżenie poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych obywateli do obecnego poziomu średniej całej UE w okresie do 2025 r., przy wykorzystaniu sposobności tkwiących w perspektywie stabilizacji demograficznej, przewidywanym wzroście gospodarczym oraz członkostwie Polski w UE.		X	X	X	X	X	X	
Program Polityki Wodnej Państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016) Cel nadrzędny PWP: Zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywołanych przez powódzie i susze. Ma to nastąpić w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji regionalnych.				X				
Strategia Rozwoju Transportu na lata 2007 - 2013 Strategia definiuje cztery cele główne: Cel 1: Nowoczesna sieć transportowa; Cel 2: Nowoczesny rynek transportowy; Cel 3: Integracja terytorialna i gałęziowa; Cel 4: Bezpieczeństwo i troska o środowisko.		X	X					

Źródło: projekt Strategii Rozwoju Gminy Somonino

Na **poziomie regionalnym** wykazano zgodność celów Strategii z założeniami:

1. Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego do roku 2020;
2. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013 (RPO WP);
3. Strategii Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego do 2013 roku;
4. Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego;
5. Program Ochrony środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011 – 2014.

Tabela 2. Zgodność celów Programu z dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie regionalnym.

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego do roku 2020	Strategia Rozwoju Gminy Somonino							
Cele rozwoju:	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
Konkurencyjność:								
Lepsze warunki dla przedsiębiorczości i innowacji.	X							
Wysoki poziom edukacji i nauki.					X	X		

Rozwój gospodarki wykorzystującej specyficzne zasoby regionalne.	X				X			X																																																						
Efektywna sfera społeczna.	X		X		X		X																																																							
Silna pozycja i powiązania Obszaru Metropolitalnego Trójmiasta w układzie ponadregionalnym, głównie bałtyckim.							X	X																																																						
Spójność:																																																														
Wzrost zatrudnienia i mobilności zawodowej.	X				X	X																																																								
Silne, zdrowe i zintegrowane społeczeństwo.			X		X	X	X	X																																																						
Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.					X	X	X	X																																																						
Kształtowanie procesów społecznych i przestrzennych dla poprawy jakości życia.			X		X	X	X	X																																																						
Wzmacnianie subregionalnych ośrodków rozwojowych.							X	X																																																						
Dostępność:																																																														
Efektywny i bezpieczny system transportowy.		X																																																												
Poprawa funkcjonowania systemów infrastruktury technicznej i teleinformatycznej.		X		X																																																										
Lepszy dostęp do infrastruktury społecznej, zwłaszcza na obszarach strukturalnie słabych.		X		X																																																										
Zachowanie i poprawa stanu środowiska przyrodniczego.			X																																																											
<table border="1"> <tr> <th colspan="5">Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013</th><th colspan="4">Strategia Rozwoju Gminy Somonino</th></tr> <tr> <th></th><th>C1</th><th>C2</th><th>C3</th><th>C4</th><th>C5</th><th>C6</th><th>C7</th><th>C8</th></tr> <tr> <td>Poprawa konkurencyjności gospodarczej, spójności społecznej i dostępności przestrzennej województwa przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech potencjału gospodarczego i kulturowego regionu oraz przy pełnym poszanowaniu jego zasobów przyrodniczych.</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td></tr> </table>									Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013					Strategia Rozwoju Gminy Somonino					C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	Poprawa konkurencyjności gospodarczej, spójności społecznej i dostępności przestrzennej województwa przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech potencjału gospodarczego i kulturowego regionu oraz przy pełnym poszanowaniu jego zasobów przyrodniczych.	x	x	x	x	x	x	x	x																											
Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013					Strategia Rozwoju Gminy Somonino																																																									
	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8																																																						
Poprawa konkurencyjności gospodarczej, spójności społecznej i dostępności przestrzennej województwa przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech potencjału gospodarczego i kulturowego regionu oraz przy pełnym poszanowaniu jego zasobów przyrodniczych.	x	x	x	x	x	x	x	x																																																						
<table border="1"> <tr> <th colspan="5">Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego do 2013 roku</th><th colspan="4">Strategia Rozwoju Gminy Somonino</th></tr> <tr> <th>Priorytety:</th><th>C1</th><th>C2</th><th>C3</th><th>C4</th><th>C5</th><th>C6</th><th>C7</th><th>C8</th></tr> <tr> <td>Priorytet I: Wzrost zatrudnienia i mobilności zawodowej.</td><td>X</td><td></td><td></td><td></td><td>X</td><td>X</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Priorytet II: Wzmocnienie integracji społecznej.</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>X</td><td>X</td><td></td><td>X</td></tr> <tr> <td>Priorytet III: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>X</td><td>X</td><td></td><td>X</td></tr> <tr> <td>Priorytet IV: Poprawa infrastruktury społecznej i systemów wsparcia integracji społecznej.</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>X</td><td>X</td><td></td><td></td></tr> </table>									Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego do 2013 roku					Strategia Rozwoju Gminy Somonino				Priorytety:	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	Priorytet I: Wzrost zatrudnienia i mobilności zawodowej.	X				X	X			Priorytet II: Wzmocnienie integracji społecznej.					X	X		X	Priorytet III: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.					X	X		X	Priorytet IV: Poprawa infrastruktury społecznej i systemów wsparcia integracji społecznej.					X	X		
Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego do 2013 roku					Strategia Rozwoju Gminy Somonino																																																									
Priorytety:	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8																																																						
Priorytet I: Wzrost zatrudnienia i mobilności zawodowej.	X				X	X																																																								
Priorytet II: Wzmocnienie integracji społecznej.					X	X		X																																																						
Priorytet III: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.					X	X		X																																																						
Priorytet IV: Poprawa infrastruktury społecznej i systemów wsparcia integracji społecznej.					X	X																																																								
<table border="1"> <tr> <th colspan="5">Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego</th><th colspan="4">Strategia Rozwoju Gminy Somonino</th></tr> <tr> <th></th><th>C1</th><th>C2</th><th>C3</th><th>C4</th><th>C5</th><th>C6</th><th>C7</th><th>C8</th></tr> <tr> <td>Cele główne zagospodarowania przestrzennego województwa – kształtowanie struktur przestrzennych, umożliwiające:</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>1. Powiązanie z europejskim, w tym bałtyckim systemem gospodarki przestrzennej.</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>2. Wzrost konkurencyjności Pomorza i efektywności gospodarowania w przestrzeni.</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td></tr> <tr> <td>3. Osiągnięcie jakości życia (standardu cywilizacyjnego) mieszkańców zachodniej części Europy Bałtyckiej.</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>									Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego					Strategia Rozwoju Gminy Somonino					C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	Cele główne zagospodarowania przestrzennego województwa – kształtowanie struktur przestrzennych, umożliwiające:									1. Powiązanie z europejskim, w tym bałtyckim systemem gospodarki przestrzennej.									2. Wzrost konkurencyjności Pomorza i efektywności gospodarowania w przestrzeni.	x	x	x	x	x	x	x	x	3. Osiągnięcie jakości życia (standardu cywilizacyjnego) mieszkańców zachodniej części Europy Bałtyckiej.								
Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego					Strategia Rozwoju Gminy Somonino																																																									
	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8																																																						
Cele główne zagospodarowania przestrzennego województwa – kształtowanie struktur przestrzennych, umożliwiające:																																																														
1. Powiązanie z europejskim, w tym bałtyckim systemem gospodarki przestrzennej.																																																														
2. Wzrost konkurencyjności Pomorza i efektywności gospodarowania w przestrzeni.	x	x	x	x	x	x	x	x																																																						
3. Osiągnięcie jakości życia (standardu cywilizacyjnego) mieszkańców zachodniej części Europy Bałtyckiej.																																																														

4. Zahamowanie dewaloryzacji środowiska oraz ochrona jego struktury i wartości.								
5. Podwyższenie walorów obronnych i odporności na skutki awarii i klęsk żywiołowych.								
Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego	Strategia							
	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
I. Środowiska dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. II. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa. III. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody. VI. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.			X					

Źródło: projekt Strategii Rozwoju Gminy Somonino

W przyjętym podziale brakuje odniesienia do istotnych z punktu widzenia polityki środowiskowej dokumentów: Regionalnej strategii rozwoju transportu w województwie pomorskim na lata 2007-2020, Programu rozwoju elektroenergetyki z uwzględnieniem źródeł odnawialnych w województwie pomorskim do roku 2025 oraz Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018 (PGO WP 2018).

Szczególnie ważne jest odniesienie i wykazanie zgodności z celami PGO WP 2018 z uwagi na fakt, że w obecnym stanie prawnym (zmiana ustawy o odpadach oraz ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie) jest to dokument, którego zapisy, dotyczące gospodarowania odpadami realizują bezpośrednio gminy i powiaty, nie ustanawiając jego odpowiedników na poziomie lokalnym.

Na **poziomie lokalnym** wykazano zgodność celów Strategii z założeniami:

1. Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Somonino
2. Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3. Programu Przeciwdziałania Narkomanii na 2011 rok w Gminie Somonino.
4. Wieloletniego Programu Współpracy Gminy Somonino z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2011-2013.
5. Planami Odnowy Miejscowości

Cele strategiczne zawarte w Strategii wpisują się w założenia *Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Somonino*, którymi są m.in.: usprawnienia komunikacyjne, rozwój turystyki i kultury, zwiększanie lokalnej atrakcyjności inwestycyjnej, osiedleńczej i turystycznej, ekologia.

Tabela 3. Zgodność celów Programu z dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie lokalnym

Program Profilaktyki i Rozwiązania Problemów Alkoholowych na 2011 rok	Strategia Rozwoju Gminy Somonino							
Cele programu:	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
Cel 1: Kreowanie lokalnych zasad polityki społecznej służących zmniejszeniu aktualnych i zapobieganiu nowym problemom alkoholowym.					X	X		
Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz członków ich rodzin.					X	X		
Cel 3: Zmniejszenie degradacji zdrowotnej, społecznej i ekonomicznej osób oraz ich rodzin ponoszących skutki nadużywania alkoholu.					X	X		
Cel 4: Działalność wychowawcza i informacyjna w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych.					X	X		

Cel 5: Promocja zdrowego stylu życia.					X	X		
Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2011 rok w Gminie Somonino	Strategia Rozwoju Gminy Somonino							
Cele główne programu:	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
Cel 1: Zapewnienie większej świadomości, edukacji i poparcia dla działań podejmowanych na rzecz ogółu społeczeństwa, w szczególności dla dzieci i młodzieży z zakresu zapobiegania narkomanii.					X	X		
Cel 2: Promocja zdrowego stylu życia.					X	X		
Cel 3: Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się zapobieganiem narkomanii.					X	X		
Cel 4: Monitorowanie problemów narkotykowych.					X	X		
Cel 5: Unowocześnienie programów profilaktycznych i dostosowanie ich do zdiagnozowanych potrzeb.					X	X		
Wieloletni Program Współpracy Gminy Somonino z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2011-2013 w Gminie Somonino	Strategia Rozwoju Gminy Somonino							
Cele główne programu:	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8
Cel 1: Zapewnienie efektywnego wykonywania zadań własnych Gminy wynikających z przepisów prawa poprzez włączenie organizacji pozarządowych w realizację tych zadań.					X	X		
Cel 2: Budowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez umocnienie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za swoje otoczenie i wspólnotę lokalną oraz jej tradycję.					X	X		
Cel 3: Zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu problemów lokalnych poprzez ich aktywizację społeczną.					X	X		
Cel 4: Uzupełnienie działań Gminy w zakresie nie objętym przez struktury samorządowe.					X	X		
Cel 5: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich.					X	X		
Cel 6: Pomoc i współpraca z organizacjami pozarządowymi w aktywnym pozyskaniu środków z UE lub innych źródeł zewnętrznych, służąca zrównoważonemu rozwojowi Gminy.					X	X		

Źródło: projekt Strategii rozwoju Gminy Somonino

Nie odniesiono się do dokumentów strategicznych dotyczących zarządzania środowiskiem, zwłaszcza do dokumentu określającego kierunki działań w zakresie ochrony środowiska w gminie (Programu ochrony środowiska Gminy Somonino) i Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Somonino.

3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA STRATEGII ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

Cele polityki UE w dziedzinie środowiska naturalnego zostały określone w art. 191 ust 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) w sposób następujący:

- zachowanie, ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego,
- ochrona zdrowia człowieka,
- ostrożne i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych,
- promowanie na płaszczyźnie międzynarodowej środków zmierzających do rozwiązywania regionalnych lub światowych problemów środowiska naturalnego, w szczególności zwalczania zmian klimatu.

Z kolei ust. 2 w art. 191 TFUE określa następujące zasady, na jakich opiera się polityka UE w dziedzinie środowiska:

- zasada wysokiego poziomu ochrony,
- zasada przezorności (ostrożności),
- zasada stosowania działań zapobiegawczych (zasada prewencji),
- zasada naprawiania szkód przede wszystkim u źródła,
- zasada „zanieczyszczający płaci”,

Ponadto z art. 11 TFUE wynika zasada integracji wymagań środowiskowych przy ustalaniu i realizacji innych polityk i działań UE. Tego rodzaju podejście ma w szczególności służyć zrównoważonemu rozwojowi.

Zasada wysokiego poziomu ochrony

Zgodnie z art. 191 ust 2 TFUE, *polityka Unii w dziedzinie środowiska naturalnego stawia sobie za cel wysoki poziom ochrony, z uwzględnieniem różnorodności sytuacji w różnych regionach Unii*. Podobnie art. 114 TFUE, który stanowi podstawę prawną dla przyjmowania regulacji harmonizujących rynek wewnętrzny, zobowiązuje Komisję do zapewnienia w przedkładanych projektach aktów prawnych dotyczących ochrony środowiska wysokiego poziomu ochrony.

Zasada przezorności (ostrożności)

Zasada przezorności zobowiązuje instytucję lub osobę, która zamierza podjąć określone działania do udowodnienia, że jej działalność nie spowoduje zagrożenia dla środowiska. W przypadku, gdy wykazanie braku zagrożenia dla środowiska nie jest możliwe, konieczne jest podjęcie działań chroniących środowisko.

Zasada stosowania działań zapobiegawczych (zasada prewencji)

Zasada ta zakłada konieczność rozważenia potencjalnych skutków określonego działania i podjęcia na podstawie tej analizy działań zapobiegawczych. Zasada prewencji znajduje potwierdzenie we wszystkich Programach Działania WE i ma priorytetowe znaczenie w wielu aktach prawnych dotyczących ochrony środowiska. Przykładem jej zastosowania są przepisy dotyczące oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć oraz planów i programów.

Zasada naprawiania szkód przede wszystkim u źródła

Zasada naprawiania szkód przede wszystkim u źródła oznacza, że powstała w środowisku szkoda powinna być wyeliminowana na jak najwcześniejszym etapie produkcji, a nie po zakończeniu procesu produkcji. W konsekwencji prowadzi to do szerszego stosowania standardów emisji niż standardów jakości. Zasada ta znajduje zastosowanie we wszystkich regulacjach ustanawiających standardy emisji szkodliwych substancji do powietrza i wód.

Zasada „zanieczyszczający płaci”

Zasada zanieczyszczający płaci oznacza, że sprawca, który spowodował szkodę w środowisku lub zagrożenie powstania szkody, powinien ponieść koszty naprawienia szkody lub wyeliminowania zagrożenia. Dyrektywa dotycząca odpowiedzialności za szkody w środowisku oraz dyrektywa w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne realizują powyższą zasadę.

Szczególne znaczenie dla realizacji celów ochrony środowiska w UE mają wieloletnie programy działania. Wyznaczają one kierunki, cele oraz priorytety i stanowią podstawę kształtowania polityki ochrony środowiska w określonej perspektywie czasowej. Obecnie obowiązuje **Szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego 2002-2012 (6 EAP)**. Określa on cztery priorytetowe obszary polityki ekologicznej:

- zmiany klimatu;
- przyroda i bioróżnorodność;
- środowisko i zdrowie;
- zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i odpadami.

Choć dobiega końca ostatni rok realizacji szóstego EAP, Komisja nadal będzie realizować ambitną politykę ochrony środowiska, która stanowi obecnie nieodłączny element **strategii „Europa 2020”** na rzecz zatrudnienia i inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Realizacja celów polityki środowiskowej odbywa się również w ramach innych polityk UE, takich jak polityka energetyczna, Wspólna Polityka Rolna, zdrowie, bezpieczeństwo żywności, polityka transportowa.

Istotnym dokumentem kształtującym późniejsze założenia dotyczące ochrony środowiska jest **Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych** w sprawie zmian klimatu podpisana 9 maja 1992 r. Jest to umowa międzynarodowa, określająca założenia międzynarodowej współpracy dotyczącej ograniczenia emisji gazów cieplarnianych odpowiedzialnych za zjawisko globalnego ocieplenia. Konwencja podpisana została podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych na temat Środowiska i Rozwoju popularnie zwanej Szczytem Ziemi w 1992 w Rio de Janeiro.

Uzupełnieniem Ramowej Konwencji NZ jest **Protokół z Kioto**, sporządzony dnia 11 grudnia 1997 r. Na mocy postanowień protokołu kraje, które zdecydowały się na jego ratyfikację, zobowiązały się do redukcji do 2012 roku własnych emisji o wynegocjowane wartości zestawione w załączniku do protokołu dwutlenku węgla, metanu, tlenu azotu, HFC i PFC - gazów powodujących efekt cieplarniany. W przypadku niedoboru bądź nadwyżki emisji tych gazów, sygnatariusze umowy zobowiązali się do zaangażowania się w „wymianę handlową”, polegającą na odsprzedaży lub odkupieniu limitów od innych krajów. Protokół z Kioto jest prawnie wiążącym porozumieniem, w ramach którego kraje uprzemysłowione są zobligowane do redukcji ogólnej emisji gazów powodujących efekt cieplarniany o 5,2% do roku 2012 w porównaniu z rokiem 1990.

Ważnym dla środowiska jest także dokument programowy **Agenda 21**, który przedstawia sposób

opracowania i wdrażania programów zrównoważonego rozwoju w życie lokalne. Dokument ten został przyjęty na konferencji "Środowisko i Rozwój" z inicjatywy ONZ w 1992 roku na II Konferencji w Rio de Janeiro.

Tabela 4. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Gminy Somonino z VI Wspólnotowym Programem Działań w zakresie środowiska naturalnego

VI Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego	Strategia Rozwoju Gminy Somonino			Określenie zgodności
Cele ogólne	Cel generalny	Cel główny	Działanie priorytetowe	
Przeciwdziałanie zmianie klimatu	Rewitalizacja systemu komunikacji wewnętrznej gminy wraz z utrzymaniem dobrych połączeń drogowych i kolejowych z aglomeracją trójmiejską oraz resztą kraju	Poprawa infrastruktury drogowej wewnątrz gminy.	1. Poprawa systemu wewnętrznej komunikacji w gminie, poprzez budowę dróg, modernizację chodników oraz ścieżek rowerowych 2. Rozbudowa układu ścieżek rowerowych w gminie i pomiędzy sąsiednimi gminami pozwalających na łatwy dojazd do centrów usługowych, szkół i obiektów turystycznych. 3. Ulepszenie zintegrowanego z sąsiednimi gminami systemu transportu zbiorowego.	tak
Przyroda i różnorodność biologiczna	Rozwijanie tożsamości i wewnętrznej spójności gminy.	Rozwijanie programu estetyzacji gminy i rozwoju terenów zielonych.	Opracowywanie z udziałem mieszkańców i sukcesywne wdrażanie koncepcji kompleksowej estetyzacji poszczególnych rejonów gminy oraz rozwoju terenów zielonych.	tak
Środowisko naturalne, zdrowie i jakość życia	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.	1. Rozbudowa i modernizacja gminnych sieci kanalizacyjno – wodociągowych oraz budowa lokalnych i przydomowych oczyszczalni ścieków. 2. Stworzenie warunków do modernizacji i rozbudowy sieci gazowej i energetycznej oraz alternatywnych źródeł energii. 3. Budowa sieci kanalizacji deszczowej wraz z budową urządzeń służących retencji wód opadowych.	1. Rozbudowa i modernizacja gminnych sieci kanalizacyjno - wodociągowych oraz budowa lokalnych i przydomowych oczyszczalni ścieków. 2. Utrzymanie i poprawa stanu technicznego urządzeń i sieci kanalizacyjnych. 3. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy w zakresie zaopatrzenia w energię gazową, elektryczną i ciepłą poprzez modernizację i rozbudowę sieci energetycznej i gazowej oraz zaopatrzenie w pitną wodę. 4. Poprawa czystości środowiska naturalnego gminy.	tak
	Rewitalizacja systemu komunikacji wewnętrznej gminy wraz z utrzymaniem dobrych połączeń drogowych i kolejowych z aglomeracją trójmiejską oraz resztą kraju	Realizacja działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa w gminie poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową.	1. Utrzymywanie w dobrym standardzie dróg użytkowanych jako publicznych. 2. Poprawa systemu wewnętrznej komunikacji w gminie, poprzez budowę dróg, modernizację chodników oraz ścieżek rowerowych 3. Rozbudowa układu ścieżek rowerowych w gminie i	tak

			między sąsiednimi gminami pozwalających na łatwy dojazd do centrów usługowych, szkół i obiektów turystycznych. 4. Ulepszenie zintegrowanego z sąsiednimi gminami systemu transportu zbiorowego.	
	Skuteczne i kompleksowe rozwiązywanie problemów społecznych.	Usprawnienie usług medycznych.	Rozwój zintegrowanego systemu profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień. Poprawa jakości świadczonych usług medycznych. Rozwój programów profilaktyki zdrowotnej.	tak
Zrównoważone wykorzystanie i gospodarka zasobami naturalnymi i odpadami	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.	-	Poprawa czystości środowiska naturalnego gminy.	Zgodność częściowa (brak odniesienia do gospodarki odpadami)

Kolejnym istotnym z punktu widzenia środowiska naturalnego dokumentem jest Strategia Europa 2020 (m.in. kontynuacja założeń VI EAP). Jej założeniem jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie: inteligentny – dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje; zrównoważony – dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i konkurencyjnego przemysłu oraz sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa. Strategia koncentruje się na pięciu dalekosiężnych celach w dziedzinie zatrudnienia, badań naukowych, edukacji, ograniczenia ubóstwa oraz w zakresie klimatu i energii.

Głównym celem środowiskowym Strategii Europa 2020 jest:

- ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, nawet o 30%;
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20%;
- zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%.

Strategia Rozwoju Gminy Somonino odnosi się do tych założeń. Zdefiniowano VI. Cel generalny: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej, cel główny: Stworzenie warunków do modernizacji i rozbudowy sieci gazowej i energetycznej oraz alternatywnych źródeł energii. Tak skonstruowane cele umożliwiają realizację założeń środowiskowych Strategii Europa 2020.

Cele i instrumenty sformułowane na szczeblu wspólnotowym zostały w przewadze przeniesione do Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016 (PEP).

Cele i kierunki działań PEP ujęto w 3 grupach tematycznych:

- Kierunki działań systemowych (uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, zarządzanie środowiskowe, udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, rozwój badań i postęp techniczny, odpowiedzialność za szkody w środowisku, aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym);
- Ochrona zasobów naturalnych (ochrona przyrody, ochrona i zrównoważony rozwój lasów, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, ochrona powierzchni ziemi, gospodarowanie zasobami geologicznymi);

- Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (środowisko, a zdrowie, jakość powietrza, ochrona wód, gospodarka odpadami, oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych, substancje chemiczne w środowisku).

Polityka określa cele i zadania o charakterze systemowym ważne dla stworzenia warunków do wykonywania ochrony środowiska. Jako podstawowy warunek skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa wymienia respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju w strategiach i politykach w poszczególnych dziedzinach gospodarki. Polityka wskazuje na potrzebę racjonalnego wykorzystywania surowców, materiałów, wody i energii oraz do coraz większego rozwoju energetyki odnawialnej. Jednym z celów polityki ekologicznej jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka dla zdrowia wynikające z narażenia na szkodliwe dla człowieka czynniki środowiskowe. Za istotną uznaje się również poprawę jakości powietrza atmosferycznego oraz klimatu akustycznego, ochronę przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych i poważnymi awariami przemysłowymi, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz uporządkowanie gospodarowania odpadami.

Wśród celów średniookresowych do 2016 r. PEP, istotnych dla analizowanej Strategii można wymienić:

1. zachowanie bogatej różnorodności biologicznej wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną;
2. racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego;
3. maksymalizacja oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem;
4. rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego;
5. przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne;
6. zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą;
7. poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia;
8. spełnienie norm narzuconych przez Dyrektywę CAFE, dotyczących pyłu drobnego o granulacji 10 mikrometrów (PM10) oraz 2,5 mikrometra (PM 2,5);
9. przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych (w tym zawiera się budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz rozbudowa dla nich sieci kanalizacyjnych, realizacja programów działań na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego, wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków; wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe).

Zamierzenia Strategii odnoszą się zakresem do zapisów obowiązującej Polityki Ekologicznej Państwa, zatem należy uznać, że zasadniczo są z nią spójne. Wymagają jednak wyeksponowania zasady zrównoważonego rozwoju gospodarczego gminy i rozbudowania celów i działań priorytetowych o elementy środowiskowe.

Kolejnym istotnym dokumentem krajowym zawierającym kluczowe cele w zakresie gospodarowania odpadami jest Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014.

Istotne dla analizowanej Strategii są cele, które odnoszą się do gospodarowania odpadami komunalnymi:

1. Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców najpóźniej do końca 2013 r.; objęcie wszystkich mieszkańców selektywnym zbieraniem odpadów nie później niż do końca 2013 r.
2. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska tak, aby nie było składowanych: w 2013 r. więcej niż 50%, w 2020 r. więcej niż 35%, wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w mieście w 1995 r.
3. Zmniejszenie do końca 2014 r. masy składowanych odpadów komunalnych do nie więcej niż 60 % masy wytworzonych odpadów.
4. Osiągnięcie w terminie do 31 grudnia 2020 r. poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego wykorzystania następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło – w wysokości minimum 50 % wagowo.
5. Rozwój selektywnego zbierania odpadów: niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, odpadów wielkogabarytowych oraz z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych.
6. Wyeliminowanie praktyk nielegalnego składowania odpadów.

Cele analizowanej Strategii ani działania priorytetowe nie odnoszą się do kwestii związanych z gospodarką odpadami.

Należałoby rozważyć wprowadzenie zapisów zapewniających rozwój gminy oparty na szeroko pojętej ochronie środowiska naturalnego i umożliwiających realizację założeń środowiskowych ujętych w dokumentach szczebla krajowego i wspólnotowego, tj. uzupełnienie zapisów Strategii o zapisy zapewniające zrównoważony rozwój w tym zmniejszenie poziomu zanieczyszczenia środowiska oraz negatywnych oddziaływań na środowisko, ochronę walorów przyrodniczo- krajobrazowych, ochronę powietrza, ochronę środowiska przed hałasem, ochronę gleb, rozwój turystyki jako formy umiarkowanego użytkowania obszarów cennych przyrodniczo.

4. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Przy sporządzaniu Prognozy posłużono się metodą opisową, która polegała na charakterystyce zasobów i stanu środowiska przyrodniczego i jego zagrożeń w gminie Somonino. W tym celu wykorzystano dostępne dane pochodzące z Urzędu Gminy Somonino oraz z innych jednostek i podmiotów działających na tym terenie. Przy przeprowadzaniu analizy korzystano także z danych gromadzonych przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, danych statystycznych GUS, dostępnej literatury i opracowań oraz ustaleń własnych.

Dla analizy skutków środowiskowych realizacji projektu Strategii zastosowano metodę analityczną (w postaci macierzy), która polegała na analizie oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska proponowanych celów w kontekście lokalnych uwarunkowań i specyfiki przyrodniczej analizowanego terenu. Sporządzenie prognozy jest elementem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii, co wynika bezpośrednio z przepisów ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227 ze zm.). Strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadza się w celu określenia w jaki sposób realizacja założeń Strategii wpłynie na środowisko naturalne obszaru, którego dotyczy, w tym wypadku gminy Somonino.

Prognoza powstała również w oparciu o inne dokumenty, których treść wspomogła przygotowanie krytycznej oceny projektu Strategii:

- Wytyczne dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych;
- Prognozę oddziaływania na środowisko Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013;
- Prognozę oddziaływania na środowisko aktualizacji Programu ochrony środowiska Województwa Pomorskiego 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014;
- Prognozę oddziaływania na środowisko dla Programu Ochrony środowiska Województwa pomorskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014 w zakresie rozwoju energetyki w województwie pomorskim;
- Prognozę oddziaływania na środowisko Programu Małej Retencji dla Województwa Pomorskiego do roku 2015;
- Prognozę oddziaływania na środowisko „Regionalnej strategii energetyki ze szczególnym uwzględnieniem źródeł odnawialnych”,
- Prognozę oddziaływania na środowisko programu rozwoju elektroenergetyki z uwzględnieniem źródeł odnawialnych w Województwie Pomorskim do roku 2025,
- Prognozę oddziaływania na środowisko skutków realizacji Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2012-2015;
- Prognozę oddziaływania na środowisko projektu zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego;
- Prognozę oddziaływania na środowisko projektu Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa

Pomorskiego 2018;

- Prognozę oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020.

5. METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ STRATEGII ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Przyjęte założenia Strategii, wyrażone w celach powinny być sukcesywnie wdrażane przez samorząd gminy oraz inne podmioty, wskazane w Strategii. Realizacja ta powinna przebiegać zgodnie z zaprezentowanym w Strategii harmonogramem rzeczowo – czasowym i zgodnie z ujętymi tam wskazaniami podmiotowymi. Przedstawienie zakresu działań i zadań w postaci harmonogramu w przyszłości pozwala na przejrzystą weryfikację postępu ich realizacji.

W Strategii określono sposób monitorowania postępów wdrażania jego zapisów. Słusznie założono, że monitoring jest procesem systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych danych dotyczących Strategii – zarówno w aspekcie finansowym, jak i rzeczowym. Monitoring ma za zadanie analizę stanu zaawansowania wdrażania Strategii i jej zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Dzięki wynikom osiągniętym w ramach prowadzonego monitoringu możliwe jest wprowadzenie korekt, które będą uwzględniały upływ czasu, ewentualne zmiany finansowe, czy personalne. Z jednej strony jest symulatorem do lepszej pracy, a z drugiej pozwala ocenić, czy dobrze zaplanowano i realizowano Strategię.

Przyjęto, że na potrzeby ewaluacji Strategii Wójt Gminy powoła specjalną komórkę – Zespół Wdrażający Strategię (ZWS). Określono, że liczebność ZWS powinna odpowiadać liczbie obszarów rozwojowych zawartych w Strategii. Każdy z obszarów (gospodarka, komunikacja, struktura przestrzenna i sytuacja mieszkaniowa gminy, itd.) powinien być reprezentowany przez co najmniej jedną osobę, pełniącą funkcję koordynatora. W skład ZWS powinni wejść: przedstawiciele Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnego Ośrodka Kultury, Centrum Integracji Społecznej w Ostrzycach, organizacji pozarządowych lub inne osoby wskazane przez Wójta, które zajmują się lokalną problematyką społeczną. Liderem Strategii i jednostką koordynującą jest Urząd Gminy w Somoninie. Do głównych zadań ZWS będzie należeć:

- wypracowanie metodyki postępowania, w tym: opracowanie zasad i kanałów komunikacyjnych wewnątrz zespołu, określenie harmonogramu spotkań, podział ról i zadań, sposoby komunikowania ze społecznością lokalną i innymi instytucjami.
- monitorowanie zjawisk świadczących o efektywności podejmowanych w ramach Strategii działań, w tym określenie źródeł (jednostek, podmiotów) pozyskania danych do monitoringu, kontrola realizacji założonych celów strategicznych, propozycje zmian zapisów w części strategicznej.

W ramach monitoringu Strategii proponuje się wprowadzenie dwuletnich planów działania. Zespół Wdrażający Strategię powinien się zbierać przynajmniej raz na dwa lata (w końcu roku kalendarzowego) i ocenić stopień osiągnięcia poszczególnych celów. Raz na dwa lata Zespół będzie przekazywał Wójtowi oraz Radzie Gminy Somonino raporty monitoringowe. W ocenie powinien się znaleźć wykaz podjętych inicjatyw świadczących o stopniu realizacji określonych celów strategicznych oraz proponowane rozwiązania lub

zmiany, co do kierunków działań realizowanych w ramach Strategii lub ewentualne propozycje wprowadzenia nowych zapisów do dokumentu strategicznego. Raporty monitoringowe będą upublicznione na stronie internetowej Gminy Somonino.

W dokumencie jednak nie zaproponowano konkretnych wskaźników, dostosowanych do celów i pozwalających w łatwy sposób ocenić postępy wdrażania założeń Strategii.

Celowym jest określenie wstępnej listy wskaźników na poziomie Strategii lub włączenie tego zadania do zakresu prac ZWS przed przystąpieniem do ewaluacji.

6. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Biorąc pod uwagę lokalny charakter możliwych do wystąpienia niekorzystnych oddziaływań na środowisko i odległość gminy Somonino od granic kraju należy stwierdzić, że realizacja założeń Strategii nie będzie skutkowała możliwością wystąpienia oddziaływań transgranicznych, wobec czego dokument ten nie musi być poddawany procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

7. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI STRATEGII

7.1. Ogólna charakterystyka gminy Somonino

Gmina Somonino położona jest w środkowo – wschodniej części województwa pomorskiego, na Pojezierzu Kaszubskim, nad rzeką Radunią u stóp wzniesień Wzgórz Szymbarskich. Gmina leży w powiecie kartuskim województwa pomorskiego. Od strony południowo – wschodniej stanowi granicę powiatu kartuskiego. Obszar Gminy Somonino dzieli się na 16 sołectw: Borch, Egiertowo, Goręczyno, Hopowo, Kamela, Kaplica, Ostrzyce, Piotrowo, Połączyno, Ramleje, Rąty, Rybaki, Sławki, Somonino, Starkowa Huta, Wyczechowo.

Gmina Somonino od północy graniczy z gminą Kartuszy, od północnego wschodu z gminą Żukowo, od zachodu z gminą Stężyca, od wschodu z gminą Przywidz, a od południa z gminą Nowa Karczma i gminą wiejską Kościerzyna. Gmina jest szóstą, co do wielkości pod względem powierzchni (11 227 ha) gminą powiatu kartuskiego. Najwyższy punkt terenu (w okolicach wsi Kaplica) ma wysokość 296,2 m n.p.m., najniższe położone tereny (w dolinie rzeki Raduni) osiągają wysokość nieco powyżej 157 m n.p.m. Liczne obniżenia terenu, często wypełnione jeziorami i oczkami wodnymi, stanowią urozmaicenie krajobrazu, determinując jednocześnie rozwój przestrzenny gminy.

Gmina Somonino położona jest w sąsiedztwie aglomeracji trójmiejskiej w odległości 59 km i jest z nią bardzo dobrze skomunikowana poprzez: drogę krajową nr 20, drogę wojewódzką nr 224 oraz linię kolejową Kościerzyna – Gdynia. Gmina leży w odległości 20 km od Kościerzyny, 6 km od Kartuz oraz 20 km od Żukowa.

Pod względem fizyczno – geograficznym Gmina Somonino położona jest w mezoregionie fizycznogeograficznym Pojezierze Kaszubskie.

Od południowej strony Gmina należy do systemu zlewni martwej Wisły w tym zlewni Motławy, zlewni Raduni, zlewni Wisły a w tym zlewni Wierzycy, jak również w systemie zlewni Wietcisy. Gmina częściowo leży

w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 111 „Subniecka Gdańska” przy czym wiek utworów wodonośnych to kreda o średniej głębokości ujęć 150 m. Somonino znajduje się w sąsiedztwie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 116 „Gołębiewo” (dane z dokumentacji hydrogeologicznej z 1997 r.) Ponadto granica Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 116 przebiega na południe od granicy gminy w sąsiedztwie wsi Połączyno. W strefach źródłkowych gmina graniczy z zlewnią Wierzycy i Wietcisy oraz cieków będących odpływami Raduni.

Gmina Somonino znajduje się w szczytowej części klimatycznej krainy Pojezierza Pomorskiego. Charakteryzują ją stosunkowo niskie temperatury powietrza i duża ilość opadów atmosferycznych. Średnia temperatura roku wynosi 6,3°C. Do najcieplejszych miesięcy w roku należy lipiec, gdzie średnia temperatura wynosi 16,0°C. Do najchłodniejszych miesięcy należą styczeń i luty, średnia temperatura wynosi do – 3,6°C. Przymrozki przypadają średnio na 199 dni w roku. Roczna suma opadów atmosferycznych wynosi średnio 672 mm. Maksymalne opady wypadają na miesiąc sierpień, gdzie średnia wynosi 94 mm. Wiatry na obszarze wieją najczęściej z kierunków południowo- zachodniego i południowego. Średnia roczna prędkość wiatrów wynosi 4,3 m/s.

Powierzchnia gminy wynosi 11 227 ha. Dominującą formą własności w gminie są prywatne grunty (użytki rolne), które stanowią aż 56% ogólnej powierzchni gminy oraz grunty Skarbu Państwa (las) stanowiące 38% ogólnej powierzchni.

Według danych z przełomu lat 1999 – 2011 w Gminie Somonino zaobserwować można napływ ludności – stały i czasowy – głównie z aglomeracji trójmiejskiej.

System wodociągowy Gminy Somonino oparty jest na ujęciach podziemnych, ujmujących wody czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Na terenie gminy funkcjonuje siedem ujęć głębinowych, a wraz z nimi wodociągi grupowe dostarczające wodę do odbiorców. Wodociągi są ze sobą połączone w taki sposób, aby w razie przerwy w pracy któregoś ujęcia, umożliwić kontynuację dostawy wody. Długość wodociągów wynosi 127 km, a produkcja ujęcia wody wynosi 748 m³/d. Wszystkie ujęcia wody posiadają rezerwy zasobów. Stopień zwodociągowania gminy wynosi 96,7%.

Na terenie gminy funkcjonuje **system zbiorowego odprowadzania ścieków komunalnych** przez rozdzielczą sieć kanalizacji sanitarnej.

Gmina Somonino stanowi aglomerację ściekową Somonino w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2010 – trzecia aktualizacja 02.2011. Aglomeracja Somonino zaliczana jest do aglomeracji priorytetowych dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego. Gmina jest skanalizowana w 62,6 %, pozostałe 37% to indywidualny system gospodarki ściekowej oparty na zbiornikach bezodpływowych, które podlegają bieżącej kontroli na podstawie zawartych umów na wywóz ścieków.

Ścieki z terenu gminy Somonino odprowadzane są do Oczyszczalni Ścieków w Sławkach zmodernizowanej w 2009 roku i obecnie spełnia wymagania określone w dyrektywie 91/271/EWG dotyczącej odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych.

Na terenie gminy nie występują urządzenia zbiorowego zaopatrzenia w gaz ziemny.

Przez teren gminy Somonino przebiegają **linie elektroenergetyczne** niskiego, średniego i wysokiego napięcia. Linie wysokiego napięcia to linie: 220 kV relacji Gdańsk Leżno – Żydowo oraz 110 kV relacji Gdańsk Leżno – Kościerzyna. Linie średniego napięcia wychodzące z GPZ Somonino oraz GPZ Kościerzyna poprzez trafostacje i sieć średniego napięcia dostarczają energię do odbiorców.

Na terenie gminy nie występuje system zorganizowanego zaopatrzenia w ciepło. Zaspokajanie **potrzeb cieplnych** odbiorców na terenie gminy odbywa się w oparciu o:

- indywidualne źródła i urządzenia grzewcze na paliwa stałe (węgiel, koks, drewno i odpady drewna), paliwa ciekłe (olej opałowy i gaz płynny LPG) i gazowe oraz elektryczne urządzenia grzewcze;
- lokalne kotłownie opalane węglem i drewnem;
- przemysłowe źródła ciepła zlokalizowane na terenie zakładów produkcyjnych gminy (węglowe, gazowe i olejowe) - na potrzeby technologiczne.

Gmina Somonino posiada dobrze rozwinięty **układ komunikacyjny**. Przez gminę przebiegają:

- droga krajowa nr 20 o przekroju dwujezdniowym, która jest jedną z podstawowych tras województwa, ponieważ łączy Miastko przez Bytów, Kościerzynę i Żukowo z aglomeracją gdańską;
- droga wojewódzka nr 224, która ma mniejsze znaczenie dla województwa, ale jest istotnym rozwiązaniem, odciążającym drogę krajową nr 20 podczas sezonu letniego. Droga 224 łączy Sopieszyno, Łebno, Przodkowo, Kartuzy z Nową Karczmą. Obie drogi krzyżują się w miejscowości Egiertowo;
- drogi powiatowe: nr 10252 przebiegająca przez Ostrzyce, Goręczyno i Somonino; droga nr 10254 przebiega przez Kiełpino, Wyczechowo i Pstrą Sukę oraz droga 10315 przebiegająca przez Egiertowo i Przywidz;
- sieć dróg gminnych;
- linia kolejowa nr 201 na trasie Nowa Wieś Wielka – Gdynia Port Centralny oraz linia nr 214 Kartuzy – Somonino;
- ścieżka rowerowa nr 111 o znaczeniu regionalnym na trasie Puck – Wejherowo – Kartuzy – Nowa Karczma - Stara Kiszewa – Skarszewy – Tczew;
- szlak rowerowy na trasie Żukowo – Ostrzyce.

7.2. Istniejący stan środowiska

W gminie Somonino podstawowym źródłem **zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza** jest emisja antropogeniczna, pochodząca głównie z działalności:

- sektora bytowego (emisja powierzchniowa) – źródła odpowiedzialne w głównej mierze za stężenia pyłu zawieszonego i benzo(a)pirenu w sezonie zimowym. Stosowanie w domowych piecach grzewczych i lokalnych kotłowniach niskosprawnych urządzeń i instalacji kotłowych, ich zły stan techniczny i nieprawidłowa eksploatacja oraz spalanie złej jakości paliw (zasiarczonych, zapozielonych, niskokalorycznych oraz odpadów) są głównym powodem tzw. niskiej emisji.
- komunikacyjnej (emisja liniowa) – wpływa na całoroczny poziom NO_x , pyłu zawieszonego i benzenu. Szczególnie duże stężenia tych zanieczyszczeń mogą występować wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu. Przyczyną nadmiernej emisji jest zły stan techniczny pojazdów, nieprawidłowa ich eksploatacja, wzmożony ruch w okresie wakacyjnym, zły stan nawierzchni ulic.
- usługowej i przemysłowej (emisja punktowa) – kotłownie przemysłowe i procesy produkcyjne.

Na terenie gminy znajduje się jedna stacja pomiarowa, zlokalizowana w Egiertowie. W roku 2010 na stacji nie odnotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych mierzonych zanieczyszczeń (NO_2 , SO_2 , benzen).

Tabela 5. Stężenia zanieczyszczeń powietrza w Egiertowie w 2010 roku

			Zanieczyszczenia powietrza				
			PM ₁₀	PM _{2,5}	NO ₂	SO ₂	
Egiertowo	pasywny	nb	11,52	nb	5,76	nb	2,1

nb – nie badano

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim za rok 2010, WIOŚ

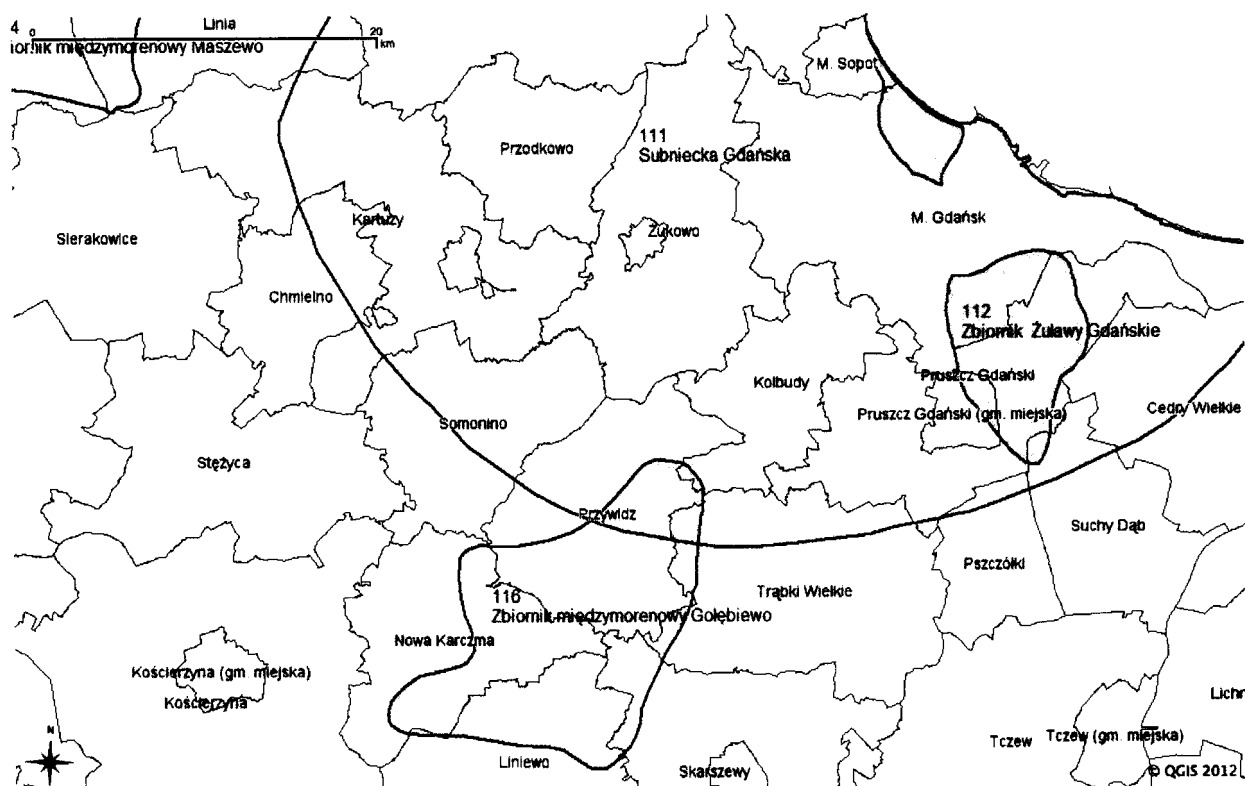
Monitoringiem wód płynących, prowadzonym przez WIOŚ w Gdańsku objęta jest rzeka Radunia, przepływająca przez gminę.

Jakość wód rzeki Raduni badana była w 2009 roku w punkcie pomiarowo-kontrolnym nr 45 Ostrzyce w 75,7 km od ujścia rzeki (kod JCW PLRW20002548681759). Stan biologiczny rzeki w tym punkcie pomiarowym oceniony został jako dobry. Stan fizykochemiczny określono jako dobry. Potencjał ekologiczny rzeki został oceniony jako dobry. Ogólny stan rzeki także oceniono jako dobry.

Zawartość azotanów: średnia zawartość 0,53 mg NO₃l, maksymalna 3,15 mg NO₃l (wody niezagrożone). W roku 2010 nie prowadzono badań na rzece Radunia.

Wg oceny eutrofizacji komunalnej w latach 2008-2010 Radunię w tym punkcie pomiarowym uznano za rzekę zeutrofizowaną.

Wody podziemne dla zaopatrzenia w wodę to głównie wody czwartorzędowe, zwykle nie najlepszej jakości, o słabej izolacji od powierzchni. Duże zawartości substancji organicznej, powodującej wytworzenie redukcyjnych w środowisku wód podziemnych, wpływają między innymi na wysokie stężenia żelaza i manganu. Połowa powierzchni gminy Somonino leży w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 111 „Subniecka Gdańska” oraz w sąsiedztwie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 116 „Gołębiowo”.

Rysunek 1. Położenie gminy Somonino na tle Głównych Zbiorników Wód Podziemnych

Źródło: opracowanie własne

Postępująca degradacja środowiska naturalnego wpływa niekorzystnie na wody podziemne. Jakość wody oprócz naturalnie nagromadzonych w warstwie wodonośnej związków chemicznych (pierwiastków i minerałów) w znacznym stopniu zależy od dopływających do warstwy wodonośnej, zanieczyszczeń z powierzchni terenu (w przypadku słabej lub braku izolacji z zewnątrz w postaci utworów nieprzepuszczalnych), albo poprzez drogi wzdłuż dyslokacji czy uskoków, bądź wyżej leżących warstw wodonośnych w przypadku istniejących połączeń hydraulicznych. Wówczas zachodzą nowe reakcje chemiczne, które całkowicie zmieniają obraz jakości ujmowanej wody (np. oprócz zmian w zawartości poszczególnych pierwiastków, zachodzące reakcje potrafią zmienić zapach, barwę, pH, utlenialność czy przewodność właściwą). Do takiego stanu rzeczy w znacznej mierze przyczyniła się też intensywna eksploatacja ujęć wody w latach największego zapotrzebowania na wodę, gdzie niejednokrotnie, aby zapewnić ciągłą dostawę wody odbiorcom studnie głębinowe pracowały z maksymalną, możliwą do uzyskania wydajnością.

W związku z obecnie występującym problemem związanym z podwyższoną zawartością żelaza i manganu w wodzie podawanej do sieci, dla poprawy jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi gmina Somonino planuje modernizację stacji uzdatniania wody (SUW) w Starkowej Hucie oraz w Hopowie.

Na terenie gminy Somonino występuje 9 **pomników przyrody** w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz.U. 2009 nr 151 poz. 1220 ze zm.).

Tabela 6. Pomniki przyrody w gminie Somonino

Lp.	Nr rejestru	Rodzaj	Gatunek	Obwód	Położenie
1.	194	głaz	-	4,50	Ostrzyce, na polu
2.	334	drzewo	dąb szypułkowy	3,65	Egiertowo, przy szkole
3.	9	głaz	-	6,27	Goręczyno, pn-w. odj.Ostrz
4.	717	grupa drzew	lipa drobnolistna kasztań biały	2,98 3,00	Goręczyno, przy kościele
5.	718	grupa drzew	lipa drobnolistna lipa drobnolistna lipa drobnolistna	4,10 3,05 3,70	Hopowo, były cmentarz
6.	719	grupa drzew	żywołnik zachodni żywołnik zachodni	1,52 1,80	1km na pn-zach od Kameli
7.	721	drzewo	lipa drobnolistna	2,80	Piotrowo, przy gospodarstwie
8.	1025	grupa drzew	świerk pospolity świerk pospolity	2,50 3,30	L.Borcz, oddz.222k
9.	170	drzewo	sosna pospolita	2,85	L. Babi Dół

Źródło: Regionalny Konserwator Przyrody, RDOŚ w Gdańsku

Na terenie gminy występują **obszary chronione** w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody. W północnej części gminy, wzdłuż jej granicy znajduje się **Kartuski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Raduni** (kolor szary na rys. 2), wyznaczone Uchwałą nr 1161/XLVII/10 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 kwietnia 2010 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim. Do wschodniej granicy przylega **Przywidzki Obszar Chronionego Krajobrazu**, ustanowiony na mocy tej samej Uchwały.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Wyżej cytowana Uchwała określa nazwy, położenie, obszar, sprawującego nadzór, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów oraz zakazy właściwe dla danego obszaru chronionego krajobrazu lub jego części.

Zachodnia część gminy Somonino objęta jest także obszarem **Kaszubskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliną** (kolor żółty na Rys.2). Park obejmuje centralną część Pojezierza Kaszubskiego o bardzo urozmaiconej rzeźbie terenu reprezentowanej przez wysoczyzny morenowe i wysokie wzgórza czołowo morenowe, rynny jeziorne, doliny rzeczne i fragmenty równin sandrowych. Silnie rozbudowana jest sieć hydrograficzna ze źródłkowymi odcinkami rzeki Raduni, Łeby i Bukowiny oraz licznymi jeziorami o skomplikowanej linii brzegowej i znacznej głębokości. Tworzą one zespół czternastu jezior zwanych Jeziorami Raduńskimi: Stężyckie, Raduńskie Górne i Dolne, Kłodno, Białe, Rekowo, Małe i Wielkie Brodno, Ostrzyckie, Małe i Duże Bukrzyno, Potulskie, Dąbrowskie i Lubowisko.

Na szczególną ochronę zasługują jeziora lobeliowe – relikty glacialne z roślinnością minionej epoki: lobelią

jeziorną, poryblinem jeziornym oraz elismą wodną.

Roślinność parku, w wyniku dużej różnorodności występujących tu siedlisk, jest bardzo zróżnicowana. Regionalny i lokalny klimat Pojezierza Kaszubskiego wpływa na występowanie specyficznej flory, wyróżniającej się udziałem gatunków górskich i podgórskich. Na liście roślin prawnie chronionych, zagrożonych wyginięciem i rzadkich figuruje 190 gatunków (wśród nich 43 gatunki objęte są ochroną całkowitą). Znaczna część występujących tu zbiorowisk leśnych, a także przeważająca część roślinności torfowiskowej i szuwarowo - bagiennej oraz wodnej jest naturalna i nieznacznie zmieniona. Zbiorowiska półnaturalne tworzą łąki i pastwiska oraz rzadkie wrzosowiska i murawy. Obszary pagórkowate porastają lasy bukowe lub lasy z dominacją buka w drzewostanie. Na wielu obszarach leśnych, w miejsce dawnych lasów liściastych wprowadzone zostały bory sosnowe i świerki. Gleby, które nie nadają się do użytkowania rolniczego porastają również bory sosnowe. Do najcenniejszych zespołów roślinności leśnej należą, występujące lokalnie i na bardzo małej powierzchni, zbiorowiska buczyny storczykowej i źródliskowe łągi olszowo- jesionowe. Na obszarze Kaszubskiego Parku Krajobrazowego odnotowano 135 gatunków ptaków lęgowych, w tym 77 gniazdujących. Jednymi z najcenniejszych gatunków są tracze – szlachar i nurogęś oraz sowa włochatka.

Ponadto na obszarze gminy Somonino występują kompleksy zaliczone do **obszarów Natura 2000** (kolor czerwony na Rys. 2), tj.: Uroczyska Pojezierza Kaszubskiego (PLH220095), Piotrowo (PLH220091), Hopowo (PLH220010) i Jar Rzeki Raduni (PLH220011).

Uroczyska Pojezierza Kaszubskiego (PLH220095)

Ostoja położona jest w centralnej, najwyższej części Pojezierza Kaszubskiego, o typowej młodoglacjalnej rzeźbie terenu. Obejmuje zespół rozległych form dolinnych zwanych rynnami polodowcowymi wraz z jeziorami wypełniającymi ich najgłębsze miejsca oraz fragmenty wysoczyzn (morena czołowa strefy marginalnej, morena denna) i fragmenty terenów sandrowych. Rejon omawianej ostoji jest najwyższym wyniesionym obszarem w całym pasie Pojezierza Pomorskiego oraz w całej Polsce niżowej. Najwyższe są tzw. Wzgórza Szymbarskie, gdzie "szczyt" Wieżyca (najwyższy na całym niżu środkowoeuropejskim) dochodzi do wysokości 329,5 m n.p.m. Z racji sąsiedztwa najwyższych wyniesień pojeziernych i głęboko wciętych rynien polodowcowych, mamy tu do czynienia z bardzo dużymi, jak na warunki nizinne, deniwelacjami dochodzącymi do 160 metrów i mocno zróżnicowaną rzeźbą terenu. W podłożu (w obszarach wysoczyznowych) występują głównie piaski zwałowe i wodnolodowcowe oraz gliny zwałowe. Spośród utworów holocenów ważną rolę w kształtowaniu cennej roślinności odgrywają torfy (niskie, rzadziej wysokie) oraz pokłady kredy jeziornej. Kreda występuje najczęściej w rynnach i wytopiskach, (przykryta jest wtedy najczęściej torfami) lub ponad współczesnymi dnami doliny (nawet kilkanaście metrów). Rozwinięta jest sieć hydrograficzna obszaru (10 dużych jezior, rzeka Reda, liczne drobne oczka), obszar jest bardzo silnie zasilany przez wody wysiękowe, źródła, występują tu różne pod względem hydrologicznym typy torfowisk: pojeziorne, przepływowe, źródliskowe, kotłowe (zróżnicowane dodatkowo wewnętrznie pod względem panujących warunków edaficznych). Najbardziej charakterystyczną cechą omawianego obszaru jest "łańcuch" jezior rynnowych. Są to jeziora: Kłodno, Małe Brodno, Wielkie Brodno, Ostrzyckie, Patulskie, Dąbrowskie, Lubowisko i Stężyckie oraz Bukrzyno Duże i Bukrzyno Małe. Wszystkie wraz z Jeziorami Raduńskimi (które to nie znajdują się aktualnie w projektowanej ostoji) są połączone ciekami i tworzą charakterystyczne ciągi o układzie kaskadowym. Odwadniane są przez wypływającą z Jeziora Ostrzyckiego

Radunię i stanowią jej rejon źródłowy. Poza wielkimi jeziorami zajmującymi dna rynien polodowcowych, licznie występują również niewielkie, często bezodpływowe jeziora tzw. oczka wytopiskowe. Kilka zbiorników w części południowo-wschodniej ostoi (koło Drozdowa, w rejonie wzniesień morenowych w rejonie Szymbarka) zasiedlonych jest przez strzeblę błotną. Zbiorniki te mają powierzchnie 0,07-0,25 ha (razem 0,80 ha).

Szata roślinna obszaru jest silnie zróżnicowana - z wieloma rzadkimi zespołami roślinnymi oraz bogatą florą, w której obecne są liczne zagrożone gatunki. Kompleksy leśne w planowanej ostoi związane są ze wzgórzami moren czołowych, fragmentami moreny dennej, kemami i sandrami oraz stokami rynien glacialnych, które wcinają się w powierzchnie morenowe i sandrowe. Duże powierzchnie lasy zajmują zwłaszcza na wzgórzach moreny czołowej, w części południowo-wschodniej ostoi.

Ostoja obejmuje jedno z najcenniejszych przyrodniczo, silnie zróżnicowanych siedliskowo obszary Pojezierza Kaszubskiego. Wyraża się to m.in.:

- występowaniem 19 typów siedlisk przyrodniczych wymienianych w zał. I Dyrektywy Siedliskowej (niektóre z nich są jednak małopowierzchniowe),
- obecnością wyjątkowo szerokiego inwentarza zagrożonych i chronionych gatunków roślin i zwierząt, w tym wielu wyszczególnianych w zał II Dyrektywy Siedliskowej oraz w Dyrektywie Ptasiej,
- bogactwem gatunkowym i obecnością wielu zróżnicowanych zbiorowisk roślinnych - leśnych i nieleśnych.

Pod względem siedliskowym, florystycznym i fitocenotycznym szczególnie cenne są następujące miejsca:

- torfowiska na przesmykach jezior w dnach dolin subglacialnych,
- jeziora i ich obrzeża, zwłaszcza miejsca występowania kredy jeziornej w podłożu,
- obszary wypływów i wysięków wód znajdujące się na różnych wysokościach stoków rynien, zwłaszcza u ich podstaw,
- rozcięcia erozyjne,
- torfowiska kotłowe wykształcone w niewielkich lecz głębokich obniżeniach terenu, ponad górną krawędzią rynien, a także niewielkie zbiorniki w ich obrębie,
- wzgórza morenowe strefy marginalnej.

Główne źródła zagrożeń środowiska przyrodniczego w rejonie ostoi to: rozprzestrzenianie się zabudowy i obiektów rekreacyjnych, nasilająca się turystyka, zwłaszcza wypoczynkowa w okresie letnim, melioracje osuszające zarówno na łąkach, w torfowiskach różnego typu, jak i lokalnie w lasach, pogłębianie i prostowanie cieków; miejscami jest to przyczyną nieodwracalnych zmian, m.in. na torfowiskach niskich w dnach rynien spowodowało zastąpienie niektórych torfotwórczych fitocenoz szuwarowych i turzycowoszystych przez łąkowe, zarzucenie użytkowania kośno-pastwiskowego w terenach intensywnie uwodnionych, z utrudnionym dostępem, przy jednoczesnej nadmiernej intensyfikacji użytkowania w niektórych obszarach łatwo dostępnych, suchszych; problem dotyczy najcenniejszych przyrodniczo obszarów w dnach rynien i na ich stokach (m.in. torfowisk zasadowych, łąk wilgotnych), zbyt intensywna gospodarka leśna, zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych¹.

¹ Wg Standardowego formularza danych dla Obszarów Specjalnej Ochrony (OSO), dla Obszarów spełniających kryteria obszarów o znaczeniu wspólnotowym (OZW) i dla Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO)

Piotrowo (PLH220091)

Ostoja położona jest pomiędzy Piotrowem, Chylową Hutą, Grabowską Hutą oraz wybudowaniami Kłobuczyna - w powiatach kościerskim i kartuskim. Obejmuje ona wysoczyznę moreny dennej przeciętą doliną rzeki Wierzycy, z zagłębieniami wypełnionymi różnej wielkości torfowiskami i zbiornikami wodnymi. Na północnym wschodzie obejmuje fragmentarycznie wzniesienia czołowomorenowe. W ostoi znajduje się obszar źródłiskowy rzeki Wierzycy wraz z jej górnym odcinkiem.

Obszar charakteryzuje się zróżnicowaną strukturą użytkowania terenu. Występują tu:

- duże powierzchnie nieużytków w postaci kompleksu torfowisk, bagien, zbiorników wodnych (w obniżeniach terenu);
- łąki i pastwiska (te głównie w dolinach cieków oraz na obrzeżach torfowisk);
- zróżnicowanej wielkości kompleksy leśne (najczęściej na stromych stokach wzgórz i dolin oraz w obrębie torfowisk);
- duże kompleksy pól uprawnych;
- zabudowa wsi Piotrowo oraz pojedyncze rozproszone gospodarstwa rolne osad związanych z obszarem;
- droga przecinająca ostoję, prowadząca z Kłobuczyna do Grabowskiej Huty oraz sieć lokalnych dróg gruntowych;
- linie energetyczne.

Ostoja klasyfikuje się w czołówce najwartościowszych w regionie obszarów siedliskowych strzebli błotnej. Znajdują się tu liczne zbiorniki, w większości potorfowe i śródleśne, o stosunkowo małym zagrożeniu, z liczną populacją strzebli. Niektóre zbiorniki są stosunkowo duże. Ostoja chroni głównie siedliska strzebli. Ostoja jest także miejscem koncentracji torfowisk przejściowych, wysokich zdegradowanych zdominowanych przez wrzos, zbiorników dystroficznych oraz bogatych populacji roślin torfowiskowych. Najcenniejszymi z gatunków roślin są: turzyca bagienna *Carex limosa*, przygielka biała *Rhynchospora alba*, pływacze drobny i zwyczajny *Utricularia minor*, *U. vulgaris*. Lokalne stanowiska gwiazdnicy grubolistnej *Stellaria cfr. crassifolia* na wysiękach wód w obszarze wysoczyznowym w rejonie Chylowej Huty.

Szerokie otoczenie zatorfionych obniżeń i zbiorników: o małych wartościach przyrodniczych. Stanowią je głównie leśne zbiorowiska zastępcze z dużym udziałem świerka, sosny, brzozy, lasy porolne, pola, ugory. Miejscami tylko występują izolowane powierzchnie kwaśnej buczyny niżowej oraz bardzo małe płyty grądu subatlantyckiego - zasadniczo w złym stanie.

Potencjalnymi zagrożeniami dla strzebli w całej ostoi mogą być: próby odwadniania zbiorników, zanieczyszczenia substancjami biogennymi z pól i związane z tym przyspieszenie sukcesji (zarastanie zbiorników). Na obrzeżach obszaru zaobserwowano nieznacznie postępującą zabudowę, głównie letniskową. Torfowiska, trzęsawiska, zbiorniki dystroficzne Torfowiska podlegały w przeszłości eksploatacji; obecnie w części regenerują. Niektóre torfowiska włączone są w systemy odpływu wód (rowami). Potencjalnymi zagrożeniami dla torfowisk i zbiorników dystroficznych są zanieczyszczenie substancjami biogennymi spływającymi z pól, zanieczyszczenie wód związane z funkcjonowaniem gminnego wysypiska śmieci nieopodal północnej granicy ostoi (w Kaplicy, gm. Somonino), położonego w zlewni głównego kompleksu torfowiskowego, zanieczyszczenie wód, pogłębianie i odmulanie zbiorników wodnych, zasypywanie obrzeży torfowisk - w związku z wprowadzaniem zabudowy letniskowej, przewidywać należy zwiększone

zainteresowanie lokalizowaniem lotnisk.

Wschodnia część obszaru (około połowy powierzchni ostoi) leży na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego; zachodnia w otulinie Parku. Projektuje się utworzenie użytku ekologicznego "Piotrowo" (wg projektu Planu ochrony KPK). Chroniłby on cenne torfowisko przejściowe i duży zbiornik dystroficzny (Jezioro Piotrowskie), położone pomiędzy Piotrowem a Grabowską Hutą. Obiekt ten leży w całości na terenie ostoi².

Hopowo (PLH220010)

Obszar w całości zlokalizowany na terenie gminy Somonino. Stanowi śródleśny zbiornik o długości ok. 250 i szerokości ok. 50 m. Ma on charakter dystroficznego jeziora o głębokości ok. 1,5 m, którego brzegi zajmuje trzymetrowej szerokości pas łąki torfowcowego. Roślinność wodną tworzy zespół rdestnicy pływającej *Potamogetoneteum natantis*, który poza gatunkiem charakterystycznym, porastającym obficie cały akwen, reprezentowany jest przez grążela żółtego *Nuphar luteum*, a w strefie przybrzeżnej przede wszystkim przez rogatka sztywnego *Ceratophyllum demersum*. Płytkie przybrzeżne partie we wschodniej i zachodniej części zbiornika zajmuje zespół pałki szerokolistnej *Typhetum latifoliae* otoczony od strony łąki zaroślami brzoźowymi zespołu *Betuletum pubescentis*. Bezpośrednie otoczenie zbiornika stanowi las sosnowy.

Dystroficzne jezioro, usytuowane w morenowym zagłębieniu terenu, stanowi jedno z największych i najbogatszych stanowisk strzebli błotnej na obszarze Pojezierza Kaszubskiego. Ze względu na naturalny charakter i znaczne rozmiary jest to jeden z najcenniejszych obiektów dla ochrony tego gatunku w Polsce.

Główne zagrożenie dla obszaru stanowią intensywnie postępujące zmiany sukcesyjne. Niekorzystna działalność człowieka polega obecnie przede wszystkim na intensywnym wyławianiu ryb, w tym strzebli błotnej. Powoduje to zauważalny spadek liczebności tego chronionego gatunku obserwowany w ciągu ostatnich dziesięciu lat³.

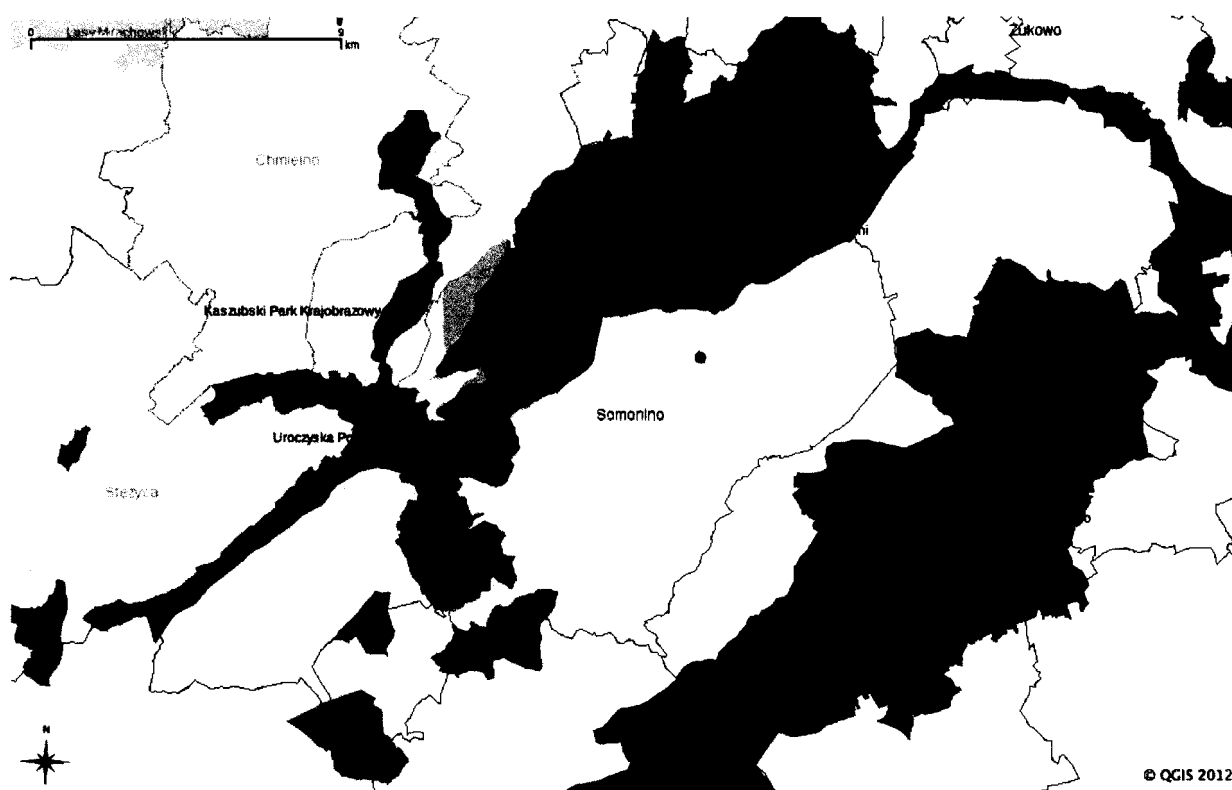
Jar Rzeki Raduni (PLH220011)

Obszar obejmuje przełomowy odcinek rzeki Raduni. Rzeka płynie dnem kamienistego jaru, tworząc meandry. Dolina i strome zbocza (do 45 st. nachylenia) o wysokości do 40 m, porośnięte są lasem liściastym (grądy, łągi); miejscami na dnie wąwozu występują podmokłe łąki. Rośnie tu wiele roślin górskich i innych rzadkich gatunków. Ostoja ma specyficzny mikroklimat, o wysokiej wilgotności i niższych temperaturach w porównaniu z przyległymi terenami. Przełom rzeki rozciąga rozległy kompleks leśny, w którym dominują siedliska grądowe. Wyróżniono tu 7 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Wśród nich dominują lasy o naturalnym charakterze, porastające zbocza wąwozu. Stwierdzono tu też występowanie 3 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Obszar odznacza się wysokimi walorami florystycznymi. Stwierdzono tu 537 gatunków roślin naczyniowych, w tym rzadkie i zagrożone oraz chronione prawnie w Polsce.

Zagrożeniem dla wartości przyrodniczych tego obszaru jest brak otuliny, zrębowa gospodarka leśna, synantropizacja flory oraz zbyt silna presja turystyczna. Obszar w całości położony na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Raduni (3 556,7 ha) w granicach rezerwatu przyrody Jar rzeki Raduni (84,24 ha).

2 Wg Standardowego formularza danych dla Obszarów Specjalnej Ochrony (OSO), dla Obszarów spełniających kryteria obszarów o znaczeniu wspólnotowym (OZW) i dla Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO) dla Piotrowa

3 Wg Standardowego formularza danych dla Obszarów Specjalnej Ochrony (OSO), dla Obszarów spełniających kryteria obszarów o znaczeniu wspólnotowym (OZW) i dla Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO) dla Hopowa

Rysunek 2. Położenie gminy Somonino na tle obszarów cennych przyrodniczo

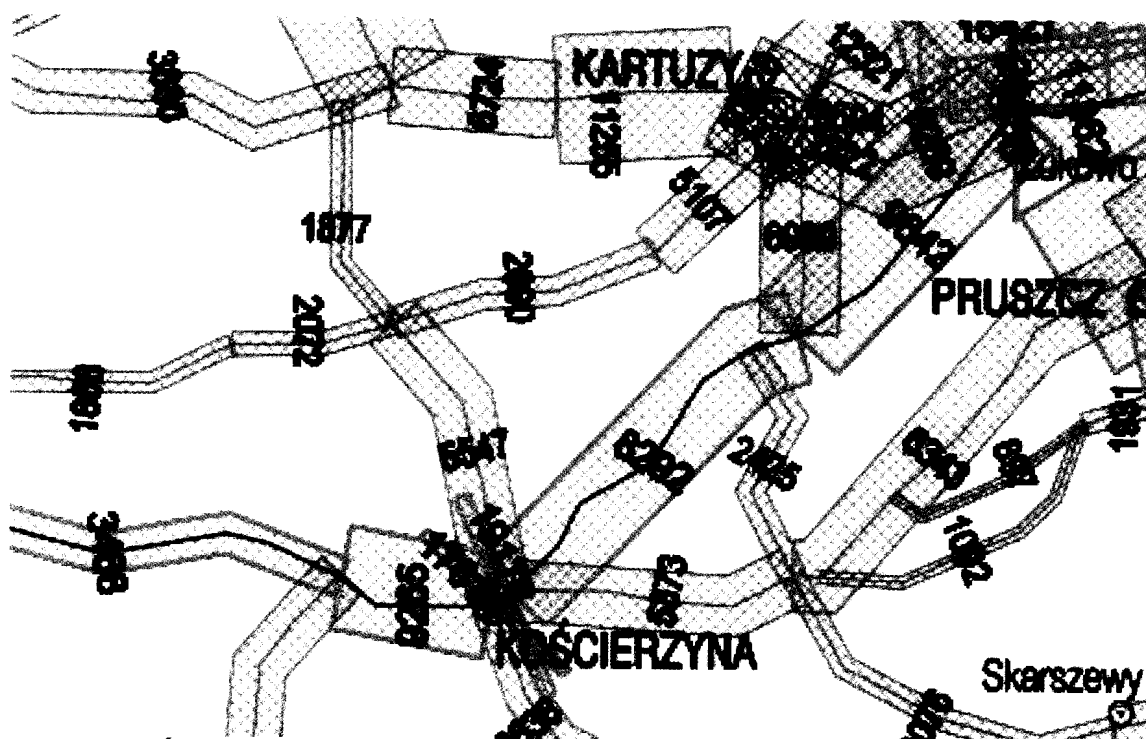
Źródło: opracowanie własne

Legenda:

kolor szary – obszary chronionego krajobrazu
kolor żółty – parki krajobrazowe
kolor czerwony – obszary Natura 2000

Klimat akustyczny środowiska gminy kształtowany jest w zdecydowanej większości przez hałas drogowy, który ze względu na powszechność charakteryzuje się dużym zasięgiem oddziaływania. O wielkości hałasu drogowego decydują: hałas pojazdów (dźwięk generowany w związku z poruszaniem się pojazdu i hałas powstający na styku opony z nawierzchnią) i ich stan techniczny, natężenie ruchu, struktura ruchu (udział pojazdów ciężkich w całkowitym strumieniu), rodzaj i stan nawierzchni, prędkość pojazdów, płynność ruchu. Lokalnym, ale mniej znaczącym z uwagi na rzadkość kursowania, źródłem emisji hałasu do środowiska jest także tabor kolejowy oraz zakłady przemysłowe.

W świetle obowiązujących w Polsce regulacji prawnych dotyczących ochrony środowiska przed hałasem (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. *w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* [Dz.U. z 2007 r. Nr 120, poz. 826]) dopuszczalny poziom hałasu dla dróg i linii kolejowych, zależnie od rodzaju terenu, wynosi dla pory dnia (LAeq D) od 55 dB do 60 dB. Dopuszczalny poziom hałasu dla pory nocnej (LAeq N) wynosi 45 dB. Głównym źródłem hałasu na terenie gminy jest ruch komunikacyjny drogowy pochodzący z drogi krajowej nr 20 oraz drogi wojewódzkiej nr 224. Średni dobowy ruch na drodze nr 20 to ok. 8000 pojazdów/doba, natomiast na drodze nr 224 to ok. 2500 pojazdów/doba.

Rysunek 3. Średni dobowy ruch na drogach: wojewódzkiej nr 224 i krajowej nr 20 w gminie Somonino

Źródło: Generalny Pomiar Ruchu 2010, GDDKiA

Do głównych **źródeł promieniowania elektromagnetycznego** na terenie gminy Somonino należą:

- napowietrzne linie elektroenergetyczne niskiego, średniego i wysokiego napięcia. Linie wysokiego napięcia to linie: 220 kV relacji Gdańsk Leżno – Żydowo oraz 110 kV relacji Gdańsk Leżno – Kościerzyna;
- główne punkty zasilania: GPZ Somonino oraz GPZ Kościerzyna oraz trafostacje;
- stacje telefonii komórkowej.

Pola magnetyczne o natężeniach wyższych od dopuszczalnych w miejscach dostępnych dla ludności nie występują. W 2010 roku WIOŚ wykonał badanie natężenia pól elektromagnetycznych w Somoninie. W trakcie prowadzonych pomiarów w punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów wartości pól elektromagnetycznych.

Niebezpieczeństwo **wystąpienia poważnej awarii** na terenie gminy Somonino stwarzają:

- transport samochodowy substancji niebezpiecznych. W większości przypadków, transport ten dotyczy paliw płynnych. Szczególne zagrożenia występują na drogach o największym ruchu tego typu przewozów (droga krajowa nr 20 i droga wojewódzka nr 224);
- transport kolejowy substancji niebezpiecznych.

7.3. Skutki nie podjęcia realizacji Strategii rozwoju gminy

Istotnym elementem oceny w jakim stopniu realizacja Strategii wpłynie na poszczególne aspekty środowiska, jest także wskazanie skutków braku realizacji Strategii i próba oszacowania zmian w środowisku w przypadku braku realizacji proponowanych celów. Jak pokazuje praktyka, często bardzo mylnie przyjmuje się, że nie

podejmowanie działań, ma charakter prośrodowiskowy. Tymczasem częste są sytuacje, gdy planowane działania pozwalają na porządkowanie niepoprawnie działającej, przestarzałej infrastruktury, co skutkuje długofalowym efektem ekologicznym i pozytywnym oddziaływaniem na środowisko.

Brak realizacji Strategii w proponowanym zakresie prowadzić może do szeregu negatywnych zjawisk:

1. Niewłaściwa gospodarka wodno-ściekowa, w konsekwencji pogorszenie się jakości wód powierzchniowych na terenie gminy;
2. Zwiększanie ilości odpadów składowanych nielegalnie czy w sposób nieprawidłowy - wzrost ilości „dzikich wysypisk”;
3. Degradacja powierzchni ziemi – przy niepodjęciu projektu mającego na celu rekultywację zamkniętych składowisk odpadów oraz na skutek powstawania „dzikich” wysypisk ;
4. Zanieczyszczenie powietrza włóknami azbestowymi, na skutek nieodpowiednio prowadzonych prac polegających na samowolnym, niekontrolowanym usuwaniu azbestu oraz jego nieprawidłowym składowaniu;
5. Zanieczyszczenie ujęć wody pitnej;
6. Postępująca degradacja pomników przyrody i innych cennych przyrodniczo okazów i obszarów;
7. Niepodejmowanie działań na rzecz rozwoju systemu monitoringu (a tym samym kontroli) wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego oraz zmian jego stanu.
8. Wzrost emisji zanieczyszczeń do powietrza spowodowany utrudnieniem dostępu do sieci infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska, w tym szczególnie instalacji służącej ochronie powietrza.
9. Narastające i powtarzające się sytuacje konfliktowe w zakresie ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, rozumianego jako zachowanie równowagi pomiędzy poszczególnymi funkcjami w gminie;
10. Pogorszenie się jakości życia i zdrowia mieszkańców.

Nie bez znaczenia są również oddziaływania inne niż środowiskowe. Przewiduje się, że w przypadku braku realizacji omawianego dokumentu może dojść do następujących skutków:

1. Obciążenia finansowe budżetu gminy związane z nałożonymi karami za niewypełnienie zobowiązań unijnych w wymaganych terminach;
2. Obniżanie walorów krajobrazowych i rekreacyjnych gminy;
3. Utrata ruchu turystycznego;
4. Spadek przychodów firm usługowych (hotele, sklepy, gastronomia);
5. Spadek liczby mieszkańców wynikający z emigracji do innych bardziej przyjaznych lokalizacji.

Negatywne skutki mogą wystąpić także w sferze społecznej. Brak realizacji zaproponowanych działań odnoszących się bezpośrednio do edukacji społeczności gminy i rozwoju gospodarki gminy (tworzenie nowych miejsc pracy, ułatwienie dostępu do podnoszenia kwalifikacji, akcje edukacyjno-informacyjne, programy edukacyjne dla szerokiego przekroju wiekowego) może pośrednio doprowadzić do pogorszenia się stanu środowiska przyrodniczego. Społeczeństwo uboższe, gorzej wykształcone przejawia często postawy antyekologiczne (dewastacja zasobów przyrody), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

Zaniechanie realizacji celów związanych z ugruntowaniem tożsamości mieszkańców, celów dążących do

wykreowania silnego, emocjonalnego związku z miejscem, w którym żyją, będzie się objawiało zahamowaniem estetyzacji poszczególnych rejonów gminy i brakiem zainteresowania uczestnictwem we wspólnym decydowaniu o otaczającym środowisku.

Najbardziej widoczne będą negatywne skutki związane z brakiem realizacji wyznaczonych w Strategii działań dotyczących rozwoju infrastruktury technicznej tj. wzrost zanieczyszczenia wód (brak kanalizacji sanitarnej, brak kontroli obiektów turystycznych) i powietrza (przestarzały system ciepłowniczy, niedrożny układ komunikacyjny). Równie poważne skutki może wywołać brak realizacji celów w obszarze infrastruktury społecznej, w zakresie jakości zdrowia i życia mieszkańców. Niepodejmowanie działań mających na celu rozwój programów prozdrowotnych i upowszechniania dostępu do specjalistycznych usług medycznych negatywnie wpłynie na zdrowie mieszkańców.

Reasumując; należy stwierdzić, iż korzystnym z punktu widzenia środowiska przyrodniczego i zdrowia ludzi jest wariant realizacji celów strategicznych zapisanych w Strategii. Presja społeczna na zagospodarowywanie coraz to nowych terenów oraz sytuacja społeczno- gospodarcza obecnie panująca w Polsce nie pozwoli na uniknięcie konfliktów społecznych i instytucjonalnych związanych z realizacją Strategii. Należy zatem wcześniej opracować plany działań, umożliwiające stabilny, zrównoważony rozwój gminy.

8. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE SOMONINO

Do głównych obszarów problemowych gminy Somonino należy niska świadomość ekologiczna mieszkańców wsi, która prowadzi do niewłaściwych postaw i zachowań względem otaczającego środowiska.

Brak systemu zorganizowanego zaopatrzenia w ciepło umożliwia powszechnie stosowane indywidualnych źródeł ciepła, najczęściej niskosprawnych urządzeń grzewczych na paliwa stałe (węgiel, koks). Zła jakość palenisk często połączona jest z procederem spalania odpadów, w tym plastiku, co wzmacnia tzw. niską emisję, powodującą zagrożenie dla zdrowia mieszkańców.

Nasycenie walorami krajobrazowymi stwarza dobre warunki dla rozwoju turystyki, niestety jednak postępująca intensyfikacja turystyczna i niekontrolowana rozbudowa całych kompleksów wypoczynkowych z ominięciem procedur administracyjnych, powoduje degradację jezior i cieków oraz ich eutrofizację, mnoży tzw. „dzikie” wysypiska i miejsca niekontrolowanego składowania odpadów. Brak kanalizacji sanitarnej na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych a tym samym pożądanym turystycznie powoduje niekontrolowane zrzuty ścieków do wód powierzchniowych, skutkujące wzrostem zanieczyszczenia wód.

Tam, gdzie nieopłacalna ekonomicznie jest budowa kanalizacji sanitarnej na podmiotach użytkujących tereny przyległe do jezior i rzeki należy wyegzekwować instalację zbiorników bezodpływowych i zobowiązać do regularnego ich opróżniania.

Negatywny wpływ na roślinność ma odwadnianie, osuszanie i zasypywanie torfowisk i mokradeł. Presja reakcyjna oraz regulacja poziomu wody w Raduni przez elektrownię wodną w Rutkach wpływa w sposób bezpośredni na roślinność łąk położonych wzdłuż rzeki Raduni.

Ponadto gromadzenie nieruchomości przyległych do wód powierzchniowych, szczególnie wzdłuż linii brzegowych jezior wpływa na zmianę wędrówek zwierząt. Dewastacja i utrata tarlisk, obniżanie poziomu wody w jeziorach i brak wiosennych rozlewisk na łąkach spowodowały utratę tarliska dla szczupaków,

a pogorszenie się warunków siedliskowych ograniczyło i być może zahamowało możliwości rozrodu sielawy, siei i sandacza. Wprowadzenie intensywnej gospodarki węgorzowej, było główną przyczyną wyginięcia w latach 60-tych XX wieku raka szlachetnego w jeziorach i w Kaszubskim Parku Krajobrazowym. Plan ochrony Parku ustalił zasady tworzenia warunków dla restytucji raka szlachetnego, m.in. przez rezygnację z intensywnej gospodarki węgorzowej. Wprowadzono również introdukowane gatunki ryb, takie jak amur i tołpyga, które zmieniają trofię jezior w Kaszubskim Parku Krajobrazowym.

Głównymi zagrożeniami obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody jest ekspansywne rozprzestrzenianie się zabudowy i obiektów rekreacyjnych związanych z turystyką wypoczynkową w okresie letnim.

Problemem są także melioracje osuszające zarówno na łąkach, w torfowiskach różnego typu, jak i lokalnie w lasach, pogłębianie i prostowanie cieków; powodujące miejscami nieodwracalne zmiany, (m.in. na torfowiskach niskich w dnach rynien spowodowało zastąpienie niektórych torfotwórczych fitocenoz szuwarowych i turzycowo- mszystych przez łąkowe).

Na terenie gminy występuje stosunkowo duża liczba zbiorników bezodpływowych, które niejednokrotnie nie spełniają warunków szczelności, co może mieć negatywny wpływ na wody gruntowe i na jakość wody ujmowanej dla celów bytowych oraz jakość wód powierzchniowych. Działania w zakresie gospodarki ściekowej należy prowadzić przede wszystkim w kierunku dalszej rozbudowy kanalizacji sanitarnej lub systemów przydomowych oczyszczalni ścieków.

Stosowanie zbiorników bezodpływowych nie zawsze jest rozwiązaniem korzystnym dla środowiska, dlatego też na władzach gminy Somonino spoczywa obowiązek skutecznego wyegzekwowania i kontrolowania szczelności zbiorników oraz zapewnienie odbioru nieczystości i dowozu ich do oczyszczalni ścieków przez specjalistyczne przedsiębiorstwo. Po wybudowaniu zbiorczej kanalizacji sanitarnej lub przydomowych oczyszczalni ścieków obiekty należy obowiązkowo podłączyć a zbiorniki bezwzględnie zlikwidować. Nie dopuszcza się funkcjonowania równocześnie kanalizacji sanitarnej i zbiorników bezodpływowych. Należy prowadzić pełną ewidencję umów z właścicielami nieruchomości w zakresie wywozu odpadów stałych oraz nieczystości ciekłych. Należy przeprowadzać okresowe kontrole szczelności zbiorników bezodpływowych.

Na jakość wód powierzchniowych może mieć wpływ także spływ powierzchniowy zanieczyszczeń typu rolniczego, ułatwiony przez rzeźbę terenu, a także nawożenie gleb i stosowanie środków ochrony roślin w rolnictwie.

Woda podawana do sieci zawiera ponadnormatywne ilości manganu, żelaza i jonu amonowego. Większość stacji uzdatniania wody na terenie gminy jest w wieku powyżej 30 lat i wymaga gruntownej przebudowy lub modernizacji dla poprawy jakości wody pitnej dostarczanej mieszkańcom gminy.

Niebezpieczeństwo wystąpienia awarii na terenie gminy stwarza transport samochodowy i kolejowy substancji niebezpiecznych. W większości przypadków transport ten dotyczy paliw płynnych. Szczególne zagrożenia występują na drogach o największym ruchu tego typu przewozów, do których należy droga krajowa 20 i droga wojewódzka 224. Potencjalnym zagrożeniem dla środowiska gminy, w sytuacjach wydostania się paliwa na zewnątrz, stwarzać mogą stacje benzynowe lub składy i magazyny paliw.

9. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA SKUTKÓW REALIZACJI STRATEGII NA ŚRODOWISKO WRAZ Z OCENĄ ZNACZNOŚCI

Strategia rozwoju Gminy Somonino umożliwia realizację szerokiego wachlarza przedsięwzięć zarówno inwestycji infrastrukturalnych jak i projektów społecznych mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Wśród zadań, które będą realizowane dla wypełnienia celów Strategii znajdują się między innymi:

- budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej;
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej;
- budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody;
- budowa obiektów sportowych w tym sal gimnastycznych, placów zabaw, boisk;
- budowa infrastruktury przeciwpowodziowej (zbiorniki retencyjne, kolektor burzowy);
- budowa parku rekreacyjno-wypoczynkowego;
- budowa infrastruktury edukacyjnej, medycznej;
- uzbrajanie terenów inwestycyjnych;
- budowa i modernizacja dróg i ścieżek rowerowych.

Jak słusznie zauważają autorzy Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Strategii Województwa Pomorskiego 2020 (Szkudlarek i inni) „należy podkreślić, że negatywne oddziaływania nie będą bezpośrednio wynikiem realizacji Strategii, w tym jej poszczególnych kierunków działań lecz będą wynikiem typowych oddziaływań wynikających z realizacji inwestycji. Strategia nie zakłada przy tym żadnych zamierzeń, które nie mogłyby być realizowane bez jej wdrażania. Przyjęcie Strategii zakłada bowiem, jedynie wsparcie pewnych sektorów, które docelowo ma wpłynąć na dynamiczny i inteligentny rozwój gminy. Przyjęcie Strategii nie zmieni ani rodzajów ani skali potencjalnych oddziaływań na środowisko, w tym na obszary Natura 2000. Rolą Prognozy do projektu Strategii jest w tym wypadku zasygnalizowanie, jakie oddziaływania mogą potencjalnie wystąpić i wskazanie do dokonywania w miarę możliwości na kolejnych etapach procedury OOŚ wyboru rozwiązań najbardziej optymalnych, w tym niekolidujących z obszarami „naturowymi”⁴.

9.1. Oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000

Na obszarze gminy Somonino występują kompleksy zaliczone do obszarów Natura 2000, tj.: Uroczyska Pojezierza Kaszubskiego (PLH220095), Piotrowo (PLH220091), Hopowo (PLH220010) i Jar Rzeki Raduni (PLH220011).

Główne źródła zagrożeń środowiska przyrodniczego w rejonie ostoi Uroczyska Pojezierza Kaszubskiego to: rozprzestrzenianie się zabudowy i obiektów rekreacyjnych, nasilająca się turystyka, zwłaszcza wypoczynkowa w okresie letnim, melioracje osuszające zarówno na łąkach, w torfowiskach różnego typu, jak i lokalnie w lasach, pogłębianie i prostowanie cieków; miejscami jest to przyczyną nieodwracalnych zmian, m.in. na torfowiskach niskich w dnach rynien spowodowało zastąpienie niektórych torfotwórczych fitocenoz szuwarowych i turzycowo - mszystych przez łąkowe, zarzucenie użytkowania kośno - pastwiskowego w terenach intensywnie uwodnionych, z utrudnionym dostępem, przy jednoczesnej nadmiernej intensyfikacji użytkowania w niektórych obszarach łatwo dostępnych, suchszych; problem dotyczy najcenniejszych

4 Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

przyrodniczo obszarów w dnach rynien i na ich stokach (m. in. torfowisk zasadowych, łąk wilgotnych), zbyt intensywna gospodarka leśna, zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych

Potencjalnymi zagrożeniami dla strzebli w całej ostoji Piotrowo mogą być: próby odwadniania zbiorników, zanieczyszczenia substancjami biogennymi z pól i związane z tym przyspieszenie sukcesji (zarastanie zbiorników). Na obrzeżach obszaru zaobserwowano nieznacznie postępującą zabudowę, głównie letniskową. Torfowiska, trzęsawiska, zbiorniki dystroficzne Torfowiska podlegały w przeszłości eksploatacji; obecnie w części regenerują. Niektóre torfowiska włączone są w systemy odpływu wód (rowami). Potencjalnymi zagrożeniami dla torfowisk i zbiorników dystroficznych są zanieczyszczenie substancjami biogennymi spływającymi z pól, zanieczyszczenie wód, pogłębianie i odmulanie zbiorników wodnych, zasypywanie obrzeży torfowisk - w związku z wprowadzaniem zabudowy letniskowej; przewidywać należy zwiększone zainteresowanie lokalizowaniem letnisk.

Dla obszaru Hopowo główne zagrożenie stanowią intensywnie postępujące zmiany sukcesyjne. Niekorzystna działalność człowieka polega obecnie przede wszystkim na intensywnym wylawianiu ryb, w tym strzebli błotnej. Powoduje to zauważalny spadek liczebności tego chronionego gatunku obserwowany w ciągu ostatnich dziesięciu lat.

Zagrożeniem dla wartości przyrodniczych obszaru Jar Rzeki Raduni jest brak otuliny, zrębowa gospodarka leśna, synantropizacja flory oraz zbyt silna presja turystyczna.

Realizacja celów Strategii nie naruszy integralności obszarów Natura 2000 z uwagi na fakt, że działania podejmowane będą z uwzględnieniem restrykcyjnych procedur lokalizacyjnych i administracyjnych, zwłaszcza starannie prowadzonych ocen oddziaływania na środowisko oraz poprzez stosowanie technologii BAT. Podejmowane w ramach realizacji Strategii działania pośrednio przyniosą jednak pozytywny efekt ekologiczny na stan środowiska oraz cenne siedliska przyrodnicze zwłaszcza w kontekście działań podejmowanych w związku z ochroną powietrza atmosferycznego, ochroną wód i zapewnieniem właściwego planowania przestrzennego obwarowanego odpowiednimi zakazami i nakazami.

Z analizy planowanych zadań, ujętych w Prognozie finansowej gminy Somonino wynika wprost, że realizacja niektórych z nich wyeliminuje lub znacząco ograniczy główne zagrożenia dla tych obszarów, zdefiniowane przy ich wyznaczaniu i zapisane w Formularzach danych dla Obszarów Specjalnej Ochrony (OSO), dla Obszarów spełniających kryteria obszarów o znaczeniu wspólnotowym (OZW) i dla Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO). Zaliczyć do nich należy uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy, zapewnienie właściwego planowania przestrzennego (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego) ograniczającego ekspansywną zabudowę związaną z niekontrolowanym rozwojem turystyki.

Realizacja Strategii niesie za sobą także pewne zagrożenia dla obszarów Natura 2000, na które należy zwrócić szczególną uwagę [w oparciu o Prognozę oddziaływania na środowisko projektu SRWP 2020, Szkudlarek i inni]:

1. W obszarze *Gospodarka* I Cel generalny: Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju gminy przyjaznej przedsiębiorczości umożliwia rozwój stref inwestycyjnych. Takie działanie może wiązać się z występowaniem konfliktów o przestrzeń z obszarami o cennej różnorodności biologicznej oraz obszarami cennymi krajobrazowo i kulturowo. Oddziaływania te wystąpią w przypadkach niewłaściwej lokalizacji takich stref, nieuwzględniającej w należyty sposób warunków środowiskowych.

2. W obszarze *Kultura, Sport i Rekreacja* stworzenie całorocznej, kompleksowej, oferty turystycznej, w ramach VII. celu generalnego: *Zwiększanie atrakcyjności i różnorodności oferty na spędzanie wolnego czasu przez dzieci, młodzież i całe rodziny*, może przyczynić się do zachwiania równowagi ekologicznej siedlisk i ostoj narażonych przez cały rok na ingerencję człowieka, tym samym zachwiany zostanie proces samoregulacji przyrodniczej w okresie dotychczasowej zmniejszonej antropopresji. Niekontrolowana eksploatacja turystyczna bezpośrednio negatywnie wpłynie na obszary cenne przyrodniczo, a także na tereny nieobjęte formami ochrony przyrody. Rozwijanie turystyki rodzi i będzie rodzić konflikty na przestrzeni środowisko - człowiek. Wzrost ruchu turystycznego będzie przyczyną większej niż dotychczas koncentracji zanieczyszczeń bytowych w wodach podziemnych i powierzchniowych, a także większego poboru wód. Nie bez znaczenia jest też fakt, iż zaplanowana intensyfikacja ruchu turystycznego może zagrozić zachowaniu różnorodności biologicznej poprzez eksplorację turystyczną wykraczającą poza wyznaczone ścieżki przyrodnicze na obszarach cennych przyrodniczo.
3. Zaplanowany w obszarze *Komunikacja*, w II Celu generalnym: *Rewitalizacja systemu komunikacji wewnętrznej gminy wraz z utrzymaniem dobrych połączeń drogowych i kolejowych z aglomeracją trójmiejską oraz resztą kraju* rozwój systemu transportowego będzie skoncentrowany na rozwoju infrastruktury liniowej, która może powodować konflikty o przestrzeń z obszarami o cennej różnorodności biologicznej. Dlatego, istotnym na etapie planowania i realizacji inwestycji jest rozważanie rozwiązań alternatywnych, umożliwiających wybór najmniej uciążliwego dla środowiska wariantu uwzględniającego minimalizację niekorzystnych dla środowiska działań oraz możliwe niwelowanie skutków poprzez uwzględnienie w projektach rozwiązań sprzyjających ochronie różnorodności biologicznej oraz spójności siedlisk np. poprzez projektowanie bezkolizyjnych przejazdów dla zwierząt.
4. W obszarze *Infrastruktura techniczna* IV Cel generalny: *Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej* zakłada realizację inwestycji wykorzystujących odnawialne źródła energii. Niestety są to przedsięwzięcia niepozbawione zagrożeń środowiskowych. Realizacja tych działań może negatywnie oddziaływać kształtowaniem stosunków wodnych (zmiana wskutek spiętrzania wód dla celów energetyki wodnej), czy też ograniczaniem różnorodności biologicznej (przerywanie korytarzy ekologicznych, oddziaływanie na awifaunę i ichtiofaunę).

Wszystkie wymienione zagrożenia należy traktować jedynie jako potencjalne, gdyż ich faktyczne wystąpienie będzie ściśle uzależnione od wyboru lokalizacji pod planowane inwestycje oraz zastosowanych rozwiązań minimalizujących wskazanych w rozdziale 11 niniejszej Prognozy.

Podsumowując oceniana Strategia nie wyznacza ram dla działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000161, w tym w szczególności:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
- lub zachwiać integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

9.2. Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, faunę i florę

Realizacja przewidzianych w Strategii zamierzeń, będzie charakteryzowała się nieznacznym wpływem na bioróżnorodność. Obszar objęty działaniami inwestycyjnymi stanowi w większości obszar przekształcony antropogenicznie, na którym liczba dziko żyjących gatunków jest ograniczona i są to praktycznie wyłącznie gatunki synantropijne. Inwestycje takie jak rozbudowa sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej, budowa dróg mogą przyczynić się do zakłócenia bytowania zwierząt (w tym gatunków chronionych) w ich naturalnych siedliskach, ich migracji, przez co może zmniejszyć ich różnorodność na danym obszarze. Prace termomodernizacyjne oraz związane z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest mogą zakłócić bytowanie ptaków, które zakładają gniazda w obrębie budynków (np. jaskółki), jak i nietoperzy, które bardzo często wykorzystują nieużytkowane części obiektów budowlanych jako miejsce odpoczynku. Realizacja w takich obiektach prac termomodernizacyjnych powodować może niszczenie lęgów lub też prowadzić do porzucenia lęgów rodziców. Dodatkowo przeprowadzone prace remontowe mogą uniemożliwić dalsze wykorzystywanie obiektów przez występujące tam wcześniej gatunki. Nieodpowiednio prowadzone prace termomodernizacyjne mogą nie tylko powodować niszczenie chronionych gatunków zwierząt, ich lęgów lub miejsc gniazdowania, ale również mogą uniemożliwiać im późniejsze wykorzystywanie tych obiektów, jako miejsc gniazdowania lub też miejsc odpoczynku. Przy zastosowaniu środków, o których mowa w rozdziale 11 Prognozy oddziaływanie to będzie miało charakter nieznaczący.

Należy zaznaczyć że większość działań będzie mieć charakter krótkoterminowy i w dużym procencie odwracalny. Realizacja infrastruktury transportu drogowego, głównie budowa nowych dróg i dróg dojazdowych może zagrażać trwałości układów przyrodniczych i korytarzy ekologicznych a zatem ciągłości funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Pozostałe planowane działania inwestycyjne nie przyczynią się w zauważalny sposób do pogorszenia warunków bytowania i różnorodności fauny na terenie gminy Somonino.

Podczas prac związanych z realizacją działań uwzględnionych w Strategii może wystąpić konieczność usunięcia bądź przesadzenia niektórych drzew i krzewów, a także dokonania nowych nasadzeń. O ile jest to możliwe rośliny należy przesadzać, a nie wycinać, chyba, że ich wartość jest wyjątkowo niska. Należy też zwrócić uwagę na odpowiednie zabezpieczenie drzew w bezpośrednim sąsiedztwie przeprowadzanych prac budowlanych i dróg transportu materiałów. Uszkodzenie korzeni może także nastąpić przy pracach prowadzonych w obrębie instalacji podziemnych. Najbardziej niebezpieczne dla roślin jest wykonywanie prac ziemnych latem, z uwagi na przesuszenie oraz zimą ze względu na przemarznięcie. Najbezpieczniej, gdy rośliny są w okresie spoczynku. Ponieważ ciężki sprzęt budowlany może zniszczyć korzenie drzew, wszelkie roboty ziemne w obrębie systemu korzeniowego powinny być wykonywane ręcznie.

W przypadku prac mających na celu wycinanie drzew lub reorganizację zieleni, na terenach chronionych, należy stosować się do wszystkich przepisów o ochronie obszarów cennych przyrodniczo oraz objętych ochroną prawną, a także uzyskać opinie i pozwolenia wszelkich organów i instytucji w których kompetencji leżą takie decyzje. Planując roboty dotyczące aranżacji zieleni warto uwzględnić specyficzne zagrożenia w otoczeniu na etapie realizacji jak np. zniszczenie trawników lub chronionych gatunków roślin.

W przypadku, gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach

zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń (korytarzy) przyrodniczych. Mając na uwadze możliwy duży zasięg oraz możliwy nieodwracalny charakter przekształceń środowiska podczas realizacji analizowanych inwestycji, zaleca się dokładne rozważanie lokalizacji inwestycji a także zastosowanie przyjaznych dla środowiska oraz wysokiej klasy rozwiązań technicznych. Planując aranżację zieleni warto uwzględnić zagrożenia w specyficznym otoczeniu. Trawniki łatwo mogą zostać zdewastowane przez wykorzystywane maszyny i pojazdy oraz przez nadmierne wydeptywanie, co stanowi zagrożenie dla młodych sadzonek niektórych gatunków, dlatego warto zaprojektować skuteczne osłony dla młodych nasadzeń.

Realizacja projektów wiatrowych może powodować pewne negatywne skutki względem ornitofauny (ptaków) oraz chiropterofauny (nietoperzy).

Podstawowe rodzaje negatywnych oddziaływań farm wiatrowych na awifaunę obejmują:

- możliwość śmiertelnych zderzeń z elementami wiatraków,
- bezpośrednią utratę siedlisk oraz ich fragmentację i przekształcenia,
- zmianę wzorców wykorzystania terenu,
- tworzenie efektu bariery.

Ryzyko wystąpienia negatywnego oddziaływania na awifaunę jest wyższe w przypadku lokalizacji elektrowni wiatrowych na terenach intensywnie wykorzystywanych przez ptaki, dlatego należy precyzyjnie dobierać lokalizację farm wiatrowych przy ścisłej współpracy z ornitologami

Negatywne oddziaływanie elektrowni wiatrowych na chiropterofaunę może polegać na:

- śmiertelności na skutek kolizji z elektrownią lub urazu ciśnieniowego,
- utraty lub zmiany tras przelotu,
- utraty miejsc żerowania,
- zniszczeniu kryjówek.⁵

9.3. Oddziaływanie na ludzi

Dla społeczności gminy Somonino najważniejszy jest stan jakości komponentów środowiska, który bezpośrednio przekłada się na ich jakość życia i zdrowie. W tym celu należy zrealizować wszystkie zapisy Strategii, by w ten sposób zapewnić właściwą ochronę i wykorzystanie zasobów środowiska. Ponadto realizacja zadań z zakresu infrastruktury medycznej tj. rozbudowa NZOZ-ów oraz wdrażanie programów profilaktyki zdrowotnej będzie ostatecznie skutkowało pozytywnym, długotrwałym oddziaływaniem na zdrowie ludzi. Realizacja Strategii musi uwzględniać potrzebę konsultacji społecznych w projektach i tematach ważnych dla społeczności lokalnej oraz edukacji ekologicznej mieszkańców w zakresie ich praw i obowiązków względem otaczającego ich środowiska.

Etap realizacji niektórych zadań (inwestycji infrastrukturalnych) dla których ramy wyznacza Strategia typu: inwestycje drogowe, modernizacje ulic, budowa sieci wodociągowych, czy kanalizacyjnych mogą powodować krótkotrwałe, jednak całkowicie odwracalne oddziaływanie na zdrowie mieszkańców. Charakteryzować się ono będzie emisją zanieczyszczeń do powietrza związanych ze zwiększonym ruchem kołowym pojazdów, pracami budowlano - remontowymi oraz pracami ziemnymi. Mieszkańcy na etapie realizacji zadań będą

⁵ Wytyczne w zakresie prognozowania oddziaływań na środowisko farm wiatrowych, Maciej Stryjecki, Krzysztof Mielniczuk, GDOŚ 2011

narażeni na emisję pyłów i spalin podczas inwestycji związanych z budową oraz modernizacją infrastruktury wodno - kanalizacyjnej i drogowej. Oprócz problemu hałasu i zanieczyszczeń pojawia się również kwestia bezpieczeństwa. Prace związane z rozbudową sieci wod-kan czy inwestycje w infrastrukturę drogową mogą stanowić zagrożenie dla ruchu pieszego. W związku z podejmowanymi działaniami sugeruje się informowanie społeczeństwa o planowanych pracach z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym wraz ze wskazaniem terminu zakończenia realizacji inwestycji. Pozwoli to mieszkańcom przygotować się na ewentualne uciążliwości i zwiększy ich ostrożność. Ponadto prace najbardziej uciążliwe nie powinny odbywać się we wczesnych godzinach porannych oraz wieczornych, by nadmiernie nie ingerować w życie mieszkańców.

Strategia zawiera szereg ustaleń o charakterze jednoznacznie prospołecznym – wiążą się one przede wszystkim z: opieką socjalną, poprawą warunków zamieszkania (w tym stan przestrzeni publicznych, jakość infrastruktury technicznej, dostępność infrastruktury społecznej), poprawą sytuacji materialnej (tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój nowych funkcji gminy, wdrażanie programów mających na celu poprawę poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych), poprawą warunków codziennego życia w gminie (optymalizacja sieci drogowej, rozwoju technologii informatycznych).

Niektóre z planowanych przedsięwzięć, jakkolwiek w skali całej gminy mają jednoznacznie pozytywne oddziaływanie, w skali lokalnej mogą powodować pogorszenie warunków życia oraz generować sytuacje konfliktowe i kryzysowe w relacjach mieszkańcy – władze lokalne /inwestorzy/. Każdorazowo należy wybierać rozwiązania pozwalające na uniknięcie lub zminimalizowanie negatywnych oddziaływań społecznych, jak też należy uwzględniać konieczność kompensacji tych oddziaływań.

9.4. Oddziaływanie na jakość wody

Inwestycje na sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla całych miejscowości oraz budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody to inwestycje, które zdecydowanie spowodują zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych oraz poprawią jakość wody pitnej dostarczanej mieszkańcom w zakresie zmniejszenia lub wyeliminowania związków manganu i żelaza.

9.5. Oddziaływanie na jakość powietrza

Wykonanie zadań przewidzianych w Strategii związanych z pracami budowlanymi oraz ziemnymi czyli także z użyciem ciężkiego sprzętu budowlanego, będzie się charakteryzowało lokalnym i krótkoterminowym oddziaływaniem na stan powietrza. Do zadań tych należą: inwestycje w infrastrukturę drogową, rozbudowa sieci wodociągowej, gazowej. Użycie środków transportu ciężarowego podczas prac budowlanych ma wpływ na zanieczyszczenie powietrza. Możliwe jest generowanie dużych ilości pyłów, lokalne podwyższenie stężeń niektórych substancji gazowych na skutek ścierania opon i nawierzchni drogowej, także okładzin hamulcowych oraz spalin pojazdów starszej generacji. Dotyczy to w szczególności substancji emitowanych z silników spalinowych (transport i ciężkie maszyny), prac spawalniczych (gazy i pyły), prac malarskich (lotne związki organiczne) i innych. Dokładne określenie na tym etapie skali oddziaływania i zasięgu występowania określonych stężeń danej substancji w celu oceny jakości powietrza według obowiązujących standardów nie jest możliwe, ani celowe. Z punktu widzenia prawa stosunkowo krótkotrwałe oddziaływanie związane z pracami budowlanymi, nie podlega normowaniu.

Ostatecznie jednak nowe drogi, nowe nawierzchnie i nowe połączenia komunikacyjne w obrębie gminy

poprawią płynność ruchu. W konsekwencji tych działań wielkość emisji liniowej zmaleje, co wpłynie pozytywnie na jakość powietrza w przyziemnej warstwie atmosfery, w strefie przebywania ludzi.

Pozytywny wpływ będą miały także działania z zakresu rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o odnawialne źródła energii oraz zastępowanie niskosprawnych urządzeń grzewczych instalacjami nowymi, sprawnymi i / lub opartymi na proekologicznych paliwach. Uporządkowanie gospodarki odpadami na terenie gminy przyczyni się do zmniejszenia emisji pochodzącej ze spalania odpadów.

9.6. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Zadania inwestycyjne wynikające z celów określonych w Strategii typu: budowa sieci wod - kan, sieci gazowej, budowa dróg, przebudowa skrzyżowań, modernizacje ulic będą negatywnie oddziaływać na powierzchnię ziemi w fazie realizacji. W trakcie prac ziemnych będą występować krótkotrwałe ale w pełni odwracalne oddziaływania polegające na okresowych zmianach ukształtowania terenu, naruszaniu warstw ziemnych. Przekształcenie powierzchni ziemi następować będzie wyłącznie w zakresie związanym z realizacją przedmiotowych inwestycji.

9.7. Oddziaływanie na krajobraz

Realizacja założeń ocenianego dokumentu nie będzie negatywnie wpływała na krajobraz. Inwestycje prowadzone w ramach wdrażania Strategii realizowane będą głównie na terenach już zurbanizowanych i dotyczyć będą głównie infrastruktury technicznej, nie ingerującej w krajobraz. Obiekty budowlane będą dostosowywane do warunków zabudowy, zgodnie z zasadami planowania przestrzennego i nie będą stanowić dominantów w krajobrazie. Rozwój energetyki odnawialnej opartej o energię wiatru może powodować zakłócenia w krajobrazie i być elementem potencjalnych konfliktów. Właściwy wybór miejsc farm wiatrowych, unikanie lokalizowania elektrowni wiatrowych w bliskiej odległości od budynków mieszkalnych oraz rzetelny proces konsultacji społecznych może ograniczyć negatywne oddziaływanie tego typu inwestycji. Negatywny wpływ farmy wiatrowej na otaczający ją krajobraz maleje wraz ze wzrostem odległości od inwestycji⁶.

9.8. Oddziaływanie na klimat

Realizacja postanowień analizowanego dokumentu będzie pośrednio wpływała na klimat. Dotyczy to zadań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych podejmowanych w celu poprawy jakości i ochrony powietrza atmosferycznego.

9.9. Oddziaływanie na zasoby naturalne

W ujęciu bezpośrednim realizacja postanowień Strategii nie będzie miała wpływu na zasoby naturalne. Pewne niewielkie oddziaływania na zasoby naturalne (gleba, woda) związane mogą być jednak z koniecznością przeprowadzenia prac ziemnych dla posadowienia infrastruktury technicznej. Będą to jednak oddziaływania krótkotrwałe i odwracalne.

⁶ Wytyczne w zakresie prognozowania oddziaływań na środowisko farm wiatrowych, Maciej Stryjecki, Krzysztof Mielniczuk, GDOŚ 2011

9.10. Oddziaływanie na zabytki

Na terenie gminy Somonino znajdują się obszary posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu. Obecnie na terenie gminy Somonino znajduje się 7 obiektów nieruchomych objętych ochroną prawną na podstawie wpisu do rejestru zabytków nieruchomych województwa pomorskiego (stan na 15.06.2012):

1. Kościół parafialny pw. Trójcy Św. i Wszystkich Świętych w Goręczynie;
2. Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem (dwór, budynek magazynowy, dwa budynki inwentarskie, gorzelnia, park) w Borczu;
3. Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem (dwór, zabudowania gospodarcze: magazyn pasz i chlewnia, park) w Wyczechowie;
4. Dom wraz z kuźnią w Hopowie;
5. Dom w Ostrzycach;
6. Kościół filialny p.w. Św. Andrzeja Boboli wraz z terenem przykościelnym oraz kamiennym murem zachowanym wzdłuż granicy pd. działki w Połączynie;
7. Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki kościół parafialny p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny wraz z działką w Hopowie.

Zanieczyszczenia powietrza wspomagane niekorzystnymi warunkami klimatycznymi, odgrywają decydującą rolę w procesie przyspieszenia niszczenia kamiennych zabytków. Zatem wszelkie inwestycje, dla których ramy wytycza analizowana Strategia, a mające na celu ograniczanie emisji komunalnej (tzw. "niskiej emisji" z palenisk domowych) oraz ograniczanie emisji liniowej (powodowanej ruchem samochodowym) będą pozytywnie oddziaływać na zabytki gminy.

Podobnie w sytuacji, gdy w obiektach zabytkowych wykorzystywany był azbest lub wyroby zawierające azbest, jako pozostałości po prowadzonych pracach remontowych w okresie ostatnich kilkudziesięciu lat. Usuwanie tego typu wyrobów będzie zatem działaniem zdecydowanie pozytywnym, gdyż dzięki temu możliwe będzie zastosowanie pierwotnie używanych materiałów (lub ich zamienników), dzięki czemu obiekty te odzyskają swój pierwotny charakter.

Pozostałe działania podejmowane w celu realizacji Programu nie będą bezpośrednio wpływać na obiekty zabytkowe gminy Somonino.

9.11. Oddziaływanie na dobra materialne

Strategia nie zawiera ustaleń, które prowadziłyby do dających się przewidzieć istotnych strat w zakresie wartości i jakości dóbr materialnych mieszkańców gminy, zawiera natomiast szereg ustaleń prowadzących do podniesienia wartości i jakości dóbr materialnych, zarówno w sferze publicznej, jak i prywatnej (dotyczy to zarówno grupy inwestorów, jak i osób fizycznych). Realizacja zapisów Strategii będzie się wiązała z tworzeniem korzystnych warunków dla dokonywania inwestycji na terenie gminy – dotyczy to inwestycji w sektorze budownictwa mieszkaniowego, ale także szeregu niewielkich (w skali gminy) inwestycji w zakresie handlu i usług. Strategia pozwoli na poprawę jakości i wartości przestrzeni publicznych (estetyzacja, modernizacja, remonty, realizacja nowych elementów małej architektury, realizacja nowych lub poprawa stanu istniejących terenów zieleni). Ostatecznie realizacja ustaleń Strategii będzie się wiązała

z poprawą sytuacji materialnej mieszkańców, co będzie sprzyjać poprawie standardu życia.

9.12. Oddziaływanie z uwzględnieniem zależności między elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy

Realizacja celów Strategii może powodować następujące powiązane oddziaływania:

1. Wdrożenie założeń Strategii w efekcie końcowym pozytywnie wpłynie na zdrowie ludzi i stan środowiska w mieście. Jednak konieczność realizacji zadań inwestycyjnych do momentu osiągnięcia pożądanego stanu będzie powodowała pewne negatywne oddziaływania związane z emisją niezorganizowaną pochodzącą z maszyn budowlanych, hałasem związanym z etapem realizacji ww. inwestycji, naruszeniem powierzchni biologicznie czynnej itp.
2. Prace termomodernizacyjne oraz polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, powodować będą poprawę walorów krajobrazowych, wzrost wartości nieruchomości, zmniejszenie ilości zużywanego paliwa do ogrzewania budynków, ale także potencjalnie negatywny wpływ na gatunki zwierząt wykorzystujących dane obiekty jako miejsce lęgu, odpoczynku bądź gniazdowania.

10. ANALIZA ODDZIAŁYWANIA REALIZACJI CELÓW OKREŚLONYCH W STRATEGII

Ocenie możliwych oddziaływań na środowisko poddano zadania, które mogą wynikać z celów, zapisanych w Strategii Rozwoju Gminy Somonino na lata 2012-2019. Stopień i zakres oddziaływania zależą przede wszystkim od lokalizacji danego przedsięwzięcia, czy będzie ono realizowane na terenach zurbanizowanych, przekształconych antropogenicznie czy obszarach użytkowanych rolniczo lub też na obszarach cennych przyrodniczo i chronionych, gdzie negatywny zakres oddziaływania może być największy. Określenie zmian stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem w odniesieniu do zadań zaplanowanych w Strategii przy braku informacji o sposobie i dokładnych miejscach realizacji poszczególnych przedsięwzięć jest bardzo trudne. Biorąc jednak pod uwagę, że większość z zamierzeń inwestycyjnych przewidywanych do realizacji w ramach Strategii wymagać będzie przeprowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do konkretnych, lokalnych warunków środowiskowych, przyjęto, że na tym etapie wystarczające będzie wskazanie typów oddziaływań, które mogą pojawić się w związku z realizacją celów.

Oddziaływania klasyfikuje się wstępnie ze względu na ich charakter (negatywne bądź pozytywne), typ i stopień odwracalności.

Oddziaływania te mogą mieć charakter:

- *Negatywny* – oddziaływanie uważane za powodujące niekorzystną zmianę w stosunku do sytuacji wyjściowej lub wprowadzające nowy niepożądany czynnik;
- *Pozytywny* – oddziaływanie uważane za powodujące poprawę w stosunku do sytuacji wyjściowej lub wprowadzające nowy pożądaný czynnik.

Typ określa, czy oddziaływanie jest bezpośrednie, pośrednie, wtórne, czy skumulowane:

- *bezpośrednie* – mogą one powstawać bezpośrednio w związku z realizacją oraz funkcjonowaniem inwestycji,
- *pośrednie lub wtórne* – mogą one występować jako wpływ innego bezpośredniego oddziaływania (wpływ drugiego, trzeciego stopnia w zależności od tego jaka jest przyczyna powstania),
- *skumulowane* – mogą one przejawiać się jako suma skutków realizacji różnych rodzajów inwestycji rozpatrywanych łącznie, także sumarycznie z oddziaływaniem istniejących już wcześniej przedsięwzięć.

Oddziaływania mogą mieć różny czas trwania:

- *krótkoterminowe i chwilowe* – najczęściej oddziaływania te powstają w związku z bezpośrednim momentem realizacji przedsięwzięcia, niekiedy także w krótkim okresie jego późniejszego funkcjonowania,
- *średnioterminowe* – wiążą się one zarówno z okresem realizacji inwestycji, jej rozruchem, jak również z chwilą jej całkowitego wdrożenia,
- *długoterminowe i stałe* – których konsekwencje są widoczne lub odczuwalne bezpośrednio lub pośrednio, trwale i nieprzerwanie, bezustannie po wystąpieniu oddziaływania.

Stopień odwracalności odnosi się do możliwości przywrócenia zasobów/przedmiotów oddziaływania do stanu sprzed wystąpienia oddziaływania:

Odwracalne — oddziaływania, które przestają być odczuwalne natychmiast lub po zadowalającym czasie po zakończeniu działań,

Nieodwracalne — oddziaływania, które są odczuwalne po zakończeniu działań i utrzymują się przez dłuższy czas. Oddziaływań takich nie można odwrócić przez wdrożenie środków zapobiegawczych.

Gro inwestycji, które realizują sformułowane w Strategii cele, będzie charakteryzowało się negatywnym oddziaływaniem bezpośrednim (związanym z etapem realizacji), krótkoterminowym, chwilowym, w pełni odwracalnym po zakończeniu prac. Do tego typu oddziaływań można zaliczyć:

- przekształcenia terenu wynikające z budowy nowej lub rozbudowy istniejącej sieci wodno-kanalizacyjnej,
- wzrost emisji do powietrza oraz lokalny wzrost poziomu hałasu związany z pracą maszyn budowlanych i transportowych.

Większość podejmowanych przedsięwzięć będzie miała także charakter oddziaływań pozytywnych średnio- i długoterminowych oraz stałych (choć poprzedzonych oddziaływaniem negatywnym związanym z etapem realizacji).

Tabela 7. Charakter możliwych oddziaływań dla konkretnych zadań wskazanych w Strategii Rozwoju dla Gminy Somonino w latach 2012-2019

Zadania planowane do realizacji na terenie gminy Somonino	Charakter możliwych oddziaływań
Budowa drogi Somonino – Goręczyno ul. Kasztelańska	Faza realizacji: oddziaływania bezpośrednie negatywne, krótkoterminowe i chwilowe, odwracalne (bądź nieodwracalne jeśli np. inwestycja drogowa wiąże się z budową nowej drogi i zmianą sposobu zagospodarowania terenu np. dotychczas wykorzystywanego rolniczo)
Budowa ciągu pieszego od Urzędu Gminy Somonino na Osiedle Mestwina	
Budowa ciągu pieszego ze Szkoły Podstawowej do Gimnazjum Publicznego w Somoninie	
Remont i rozbudowa dróg lokalnych osiedlowych wraz z chodnikami.	Faza eksploatacji: oddziaływania pośrednie negatywne (wzmożony ruch samochodowy), krótkoterminowe (nasilone w okresie letnim), skumulowane (gdy w układzie komunikacyjnym pojawiają się nowe drogi), odwracalne
Modernizacja dróg transportu rolnego w Piotrowie	
Budowa drogi publicznej w Piotrowie	
Remont dróg lokalnych sołectwa Egertowo	
Budowa chodnika wzdłuż drogi powiatowej w obszarze Ostrzyce-Somonino	
Modernizacja drogi dojazdowej do wsi Połączyno	
Modernizacja dróg gminnych Sołectwa Ramleje	
Remont drogi transportu rolnego w Ramlejach	
Modernizacja dróg gminnych w miejscowości Rąty	
Modernizacja oświetlenia ulicznego w Rątach	
Modernizacja dróg gminnych w Strakowej Hucie	
Modernizacja dróg gminnych w miejscowości Kamela	
Budowa chodnika przy drodze powiatowej Kamela-Egertowo	
Modernizacja drogi łączącej miejscowości Wyczechowo i Borch	
Modernizacja dróg gminnych w miejscowości Borch,	
Budowa kolektora burzowego i zbiornika retencyjnego w Somoninie	Faza realizacji: oddziaływania bezpośrednie negatywne, krótkoterminowe i chwilowe, odwracalne

Zadania planowane do realizacji na terenie gminy Somonino	Charakter możliwych oddziaływań
Rozbudowa mola i zagospodarowanie plaży nad Jeziorem Ostrzyckim	Faza eksploatacji: oddziaływania długoterminowe, stałe, pozytywne, nieodwracalne Faza realizacji: oddziaływania bezpośrednie negatywne, krótkoterminowe i chwilowe, odwracalne Faza eksploatacji: oddziaływania długoterminowe, stałe, pozytywne, nieodwracalne
Rozbudowa sieci wodno – kanalizacyjnej w Ostrzycach i przyłączenie do gminnej sieci wszystkich, nie podłączonych do tej infrastruktury mieszkańców Ostrzyc	Faza realizacji: oddziaływania bezpośrednie negatywne, krótkoterminowe i chwilowe, odwracalne
Budowa stacji uzdatniania wody wraz z rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Hopowie	Faza eksploatacji: oddziaływania długoterminowe, stałe, pozytywne, nieodwracalne
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w Ramlejach, Starkowej Hucie i Kameli	
Przywrócenie walorów naturalnych i przyrodniczych jeziora w Rątach	Oddziaływania bezpośrednie pozytywne, długoterminowe, stałe, odwracalne
Modernizacja stacji uzdatniania wody wraz z wbiciem nowej studni w Starkowej Hucie	Faza realizacji: oddziaływania bezpośrednie negatywne, krótkoterminowe i chwilowe, odwracalne (bądź nieodwracalne jeśli inwestycja budowlana wiąże się ze zmianą sposobu zagospodarowania terenu np. posadowienie budynku na terenie dotychczas wykorzystywanym rolniczo bądź stanowiącym nieużytek porośnięty roślinnością)
Budowa parku rekreacyjno – wypoczynkowego w Kameli.	
Budowa placu zabaw w Kameli, Starkowej Hucie, Ramlejach, Borczu, Piotrowie i Rątach	
Zaadoptowanie budynku po starej szkole i stworzenie z niej na świetlicy wiejskiej w Starkowej Hucie.	Faza eksploatacji: oddziaływania długoterminowe, stałe, pozytywne, nieodwracalne, oddziaływania skumulowane i wtórne (gdy np. zwiększa się ogólny bilans zanieczyszczeń emitowanych do powietrza w skali miejscowości)
Budowa boiska w Starkowej Hucie.	
Budowa hali sportowej wraz z łącznikiem w Borczu. Budowa boiska sportowego w Borczu.	
Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Borczu	
Budowa sali gimnastycznej w Egiertowie.	
Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Somoninie oraz budowa boiska szkolnego oraz placu zabaw.	
Budowa Parku rekreacyjno – wypoczynkowego w Somoninie.	

Źródło: opracowanie własne, projekt Strategii Rozwoju Gminy Somonino

Oceną ogólną objęto także cele generalne i główne Strategii w odniesieniu do komponentów i cech środowiska: powietrza, klimatu, wód powierzchniowych i podziemnych, gleby, flory i fauny, bioróżnorodności, krajobrazu, powierzchni ziemi, zdrowia ludzi, zasobów naturalnych oraz dóbr materialnych. W tym celu posłużono się macierzą, w której zastosowano następujące oznaczenia:

- - oddziaływanie pozytywne,
- - oddziaływanie negatywne
- - oddziaływania pozytywne i negatywne
- - przewaga oddziaływań pozytywnych
- - przewaga oddziaływań negatywnych
- - brak oddziaływań

Tabela 8: Analiza oddziaływania celów Strategii na poszczególne komponenty środowiska

CELE GENERALNE I GŁÓWNE	Komponenty środowiska										
	Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wody	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne
	Oddziaływanie										
I Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju gminy przyjaznej przedsiębiorczości.											
I.1. Wspieranie rozwoju usług i produkcji przyjaznych gminie.											
I.2. Prowadzenie stałej promocji gminy ukierunkowanej na pozyskiwanie inwestorów.											
II. Rewitalizacja systemu komunikacji wewnętrznej gminy wraz z utrzymaniem dobrych połączeń drogowych i kolejowych z aglomeracją trójmiejską oraz resztą kraju.											
II.1. Poprawa infrastruktury drogowej wewnątrz gminy.											
II.2. Podniesienie jakości usług komunikacyjnych.											
II.3. Realizacja działań zmierzających do wykorzystania istniejącej infrastruktury kolejowej.											
II.4. Realizacja działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa w gminie poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową.											

CELE	Komponenty środowiska											
	Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rodliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki
	Oddziaływanie											
III. Rozwój budownictwa ze szczególnym uwzględnieniem budownictwa jednorodzinnego przy zachowaniu walorów przyrodniczych.												
III.1. Wsparcie działań podnoszących sprawność powstawania nowych zasobów mieszkaniowych.												
III.2. Sukcesywne dozbrajanie i przeznaczanie do sprzedaży terenów pod różnorodne formy budownictwa mieszkaniowego z preferencją budownictwa jednorodzinnego.												
III.3. Prowadzenie stałej promocji ukierunkowanej na zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy.												
IV. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.												
IV.1. Rozbudowa i modernizacja gminnych sieci kanalizacyjno – wodociągowych oraz budowa lokalnych i przydomowych oczyszczalni ścieków.												
IV.2. Stworzenie warunków do modernizacji i rozbudowy sieci gazowej i energetycznej oraz alternatywnych źródeł energii.												
IV.3 Budowa sieci kanalizacji deszczowej wraz z budową urządzeń służących retencji wód opadowych.												

CELE	Komponenty środowiska											
	Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki
	Oddziaływanie											
V. Skuteczne i kompleksowe rozwiązywanie problemów społecznych.												
V.1. Rozwój sprawnego i zintegrowanego systemu pomocy społecznej.												
V.2. Usprawnienie usług medycznych												
V.3. Systematyczna współpraca z organizacjami pozarządowymi.												
VI. Podniesienie poziomu efektywności oraz rozszerzenie zakresu usług edukacyjnych.												
VI.1. Modernizacja i rozbudowa bazy szkolnej.												
VI.2. Podnoszenie jakości edukacji.												
VI.3. Wzmacnianie funkcji wychowawczej szkół.												
VII. Zwiększanie atrakcyjności i różnorodności oferty na spędzanie wolnego czasu przez dzieci, młodzież i całe rodziny.												
VII.1. Modernizacja i rozwój bazy do działań kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych.												
VII.2. Wspieranie lokalnych inicjatyw: kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych.												
VII.3. Poszukiwanie możliwości współpracy międzynarodowej w zakresie kultury, sportu i rekreacji.												

CELE	Komponenty środowiska											
	Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki
	Oddziaływanie											
VIII. Rozwijanie tożsamości i wewnętrznej spójności gminy.												
VIII.1. Rozwijanie aktywności obywatelskiej mieszkańców												
VIII.2. Rozwijanie programu estetyzacji gminy i rozwoju terenów zielonych.												
VIII.3. Kształtowanie tożsamości gminy wokół jej historii wraz z zachowaniem tradycji kaszubskiej.												
VIII.4. Wspieranie rozwoju atrakcyjności i intensywności życia towarzysko – kulturalnego.												

Źródło: opracowanie własne

11. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.

Strategia Rozwoju Gminy Somonino jest dokumentem, który wyznacza ramy dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dlatego przed ich realizacją należy uwzględnić rozwiązania zapobiegające, ograniczające oraz kompensujące negatywne oddziaływanie na środowisko.

Katalog działań zapobiegawczych powinien być oparty na trzech istotnych zasadach na poziomie administracyjnym:

- zapewnieniu wysokiego poziomu przebiegu procedur oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych przedsięwzięć stanowiących praktyczny wymiar realizacji Strategii;
- rzetelnej ewaluacji Strategii, analizie wyników ewaluacji oraz podejmowaniu działań adekwatnych do otrzymanych wyników i rekomendacji.

Etap planowania każdego przedsięwzięcia, zarówno analiza lokalizacyjna jak i technologiczna, jest najważniejszy w całym cyklu inwestycyjnym. Na tym etapie można, bowiem przewidzieć i wyeliminować największą ilość oddziaływań, zagwarantować zastosowanie rozwiązań zmniejszających oddziaływanie, a także przewidzieć konieczne działania kompensacyjne. Będzie to miało wpływ zarówno na proces realizacji jak i na późniejszą eksploatację przedsięwzięcia.

Rozwiązaniami mającymi na celu ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, są standardowe rozwiązania towarzyszące przedsięwzięciom infrastrukturalnym, które zapobiegają ich negatywnym skutkom na środowisko, m.in.:

- zapewnienie przestrzegania norm środowiskowych – parametrów: emisji zanieczyszczeń do powietrza, emisji hałasu, wód opadowych i ścieków;
- zapewnienie nasadzeń drzew i roślinności, kompensujących wcześniejsze konieczne ich wycinki, itp.
- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu, wegetacji, okresów lęgowych;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu;
- przeprowadzenie rzetelnej analizy lokalizacyjnej, w tym uwzględniając zapisy planu zagospodarowania województwa i planów miejscowych oraz innych dokumentów zawierających szczegółowe uwarunkowania lokalizacji obiektów;
- prowadzenie monitoringu przedrealizacyjnego i inwentaryzacji przyrodniczej zwłaszcza w przypadku elektrowni wiatrowych oraz obiektów i linii przesyłowych i dystrybucyjnych sąsiadujących z terenami przyrodniczo cennymi i siedliskami gatunków chronionych;
- sprawdzenie, czy materiały lub prefabrykaty użyte do budowy posiadają odpowiedni dokument normalizacyjny lub certyfikacyjny, względnie aprobatę;

- sprawdzenie, czy używane do budowy maszyny i inne urządzenia techniczne spełniają ustalone wymagania ochrony środowiska dopuszczające je do produkcji lub obrotu, dopilnowania, by naprawiono wszystkie szkody powstałe w wyniku korzystania z terenu czasowo zajętego dla potrzeb budowy;
- dopilnowanie, aby uporządkowano teren budowy po zakończeniu robót;
- kontrola wykonywania robót budowlanych, dotycząca przestrzegania wymagań ochrony środowiska.

Poprzedzenie robót budowlanych szczegółowym planem i harmonogramem robót, uwzględniającym zabezpieczenia ekologiczne w znacznym stopniu może ograniczyć negatywny wpływ przedsięwzięcia.

Przy realizacji inwestycji termomodernizacyjnych należy pamiętać, że wszystkie gatunki ptaków, które często wykorzystują budynki jako miejsca swego gniazdowania, a także wszystkie występujące w Polsce nietoperze, objęte są ochroną na podstawie Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. *w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* [Dz.U. z 2011 r., Nr 237, poz. 1419]. Oznacza to, że na podstawie § 7, obowiązują w stosunku do nich następujące zakazy, które mogą mieć zastosowanie przy prowadzeniu prac remontowych w budynkach: zabijania, niszczenia ich jaj i postaci młodocianych, niszczenia ich siedlisk i ostoi, niszczenia ich gniazd, legowisk, zimowisk i innych schronień wybierania ich jaj, umyślnego płoszenia i niepokojenia, przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsce.

Realizacja działań uwzględnionych w analizowanym dokumencie nie może negatywnie wpłynąć na stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, należy przestrzegać wszelkich nakazów i zakazów określonych obowiązującymi przepisami dotyczącymi form ochrony przyrody wg ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody [t.j. Dz.U. z 2009 r, Nr 151, poz. 1220 ze zm.].

Na obecnym etapie projektowania dokumentu strategicznego jakim jest omawiana Strategia, nie przewiduje się zaistnienia szkód w środowisku wywołanych jego realizacją, które wymagałyby kompensacji. Wdrażaniu Strategii przyświeca misja: *Gmina stosuje zasady zrównoważonego rozwoju, zapewniające swoim mieszkańcom bezpieczeństwo i stabilizację życia.*

Tak sformułowany naczelny cel Strategii pozwala założyć, że realizacje inwestycji będą poprzedzone wyborem takich wariantów, które zapewnią jak najmniejsze negatywne oddziaływanie na środowisko i przyrodę gminy.

12. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W STRATEGII

Art. 51 art. 2. pkt. 3b ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko [Dz. U. Z 2008 r., Nr 199 poz. 1227 ze zm.] nakłada obowiązek przedstawienia rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w opracowanym dokumencie.

Kryterium wyboru odpowiednich kierunków działań i wynikających z nich zadań Strategii stanowią zarówno aspekty ekologiczne jak i ekonomiczne. Należy przyjąć, że Gmina Somonino kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, dokonała wyboru takich założeń, które umożliwią efektywne wdrażanie Strategii z zachowaniem zasad ochrony środowiska a zaproponowane działania i zadania zostały wybrane, jako optymalne rozwiązania. Dla dokumentów strategicznych, o dużym stopniu ogólności, jakim jest Strategia Rozwoju Gminy Somonino na lata 2012-2019 nie przeprowadza się szczegółowego wariantowania. Zgodnie z art. 5 pkt. 2 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko *Prognoza zawiera informacje, które mogą być racjonalnie wymagane, z uwzględnieniem obecnego stanu wiedzy i metod oceny, zawartości, poziomu szczegółowości planu lub programu [tu Strategii], jego stadium w procesie podejmowania decyzji oraz zakresu, w jakim niektóre sprawy mogą zostać właściwiej ocenione na różnych etapach tego procesu, w celu uniknięcia powielania oceny.*

Zaproponowanie wariantów alternatywnych powinno odbywać się dotyczyć już konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych, ingerujących bezpośrednio w środowisko tj. budowy sieci technicznych, prac termomodernizacyjnych czy budowy dróg i ścieżek rowerowych. W takim przypadku zasadnym jest rozważanie na etapie projektowania wszystkich możliwych wariantów i wybór najbardziej optymalnego ze względu oddziaływania na środowisko. Ponadto przedsięwzięcia mogące negatywnie oddziaływać na środowisko, w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Z 2008 r., Nr 199 poz. 1227 ze zm.) wymienione w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. *w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* [Dz.U. z 2010 r. Nr 213 poz. 1397] będą podlegać ocenie oddziaływania na środowisko (procedura OOS), a więc w stosunku do nich będzie wymagane przedstawienie realnych wariantów alternatywnych.

Rozwiązania alternatywne, określane w ramach procedury OOS mogą obejmować alternatywne:

- lokalizacje przedsięwzięcia,
- rozwiązania technologiczne lub konstrukcyjne przedsięwzięcia,
- przebiegi szlaków (w przypadku inwestycji liniowych),
- różne skale i rozmiary inwestycji,
- harmonogramy lub organizację prac budowlanych,
- metody budowy,
- sposoby likwidacji przedsięwzięcia,
- alternatywne procesy.⁷

⁷ M. Bednarska, M. Kiejzik-Głowińska, A. Tyszecki, Problemy wykonywania raportów o oddziaływaniu na środowisko inwestycji drogowych w odniesieniu do obszarów Natura 2000, „Problemy Ocen Środowiskowych” 2005

Ocena rozwiązań alternatywnych powinna być także dokonywana w oparciu o cele ochrony konkretnych obszarów Natura 2000 oraz ich integralności.

13. WSKAZANIE NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY

Oceniana Strategia jest dokumentem o dużym stopniu ogólności. Nie porusza i nie zawiera propozycji nowych, innowacyjnych rozwiązań lub technologii, których ocena mogłaby sprawić trudności, a jedynie wyznacza ramy realizacji zamierzeń rozwojowych (w tym także dla wdrażania kolejnych dokumentów strategicznych). Z tego względu, w trakcie sporządzania Prognozy, wykonawca nie napotkał żadnych trudności w ocenie wpływu Strategii na środowisko, które wynikałyby z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

14. REKOMENDACJE I PROPOZYCJE ZMIAN ZAPISÓW STRATEGII

W poniższym zestawieniu tabelarycznym zawarto rekomendacje do projektu Strategii Rozwoju Gminy Somonino możliwe do wprowadzenia na obecnym etapie wdrażania dokumentu.

Tabela 9. **Rekomendacje do projektu Strategii Rozwoju Gminy Somonino na lata 2012-2019**

Rekomendacje ogólne	
1. Proponuje się rozbudować porównanie celów Strategii z celami dokumentów środowiskowych wskazanych w Rozdziale 2 i 3 Prognozy. 2. Proponuje się zmienić brzmienie misji gminy sformułowane w Rozdziale IV WIZJA GMINY SOMONINO: <i>Gmina stosuje zasady zrównoważonego rozwoju, zapewniające dynamiczny rozwój gospodarczy oraz bezpieczeństwo i stabilizację życia mieszkańców.</i> 3. Sugeruje się wprowadzenie katalogu podstawowych wskaźników na poziomie projektowanego dokumentu lub (rekomendowane w drugiej kolejności) włączenie tego zadania do zakresu prac ZWS przed przystąpieniem do ewaluacji.	
Cel	Rekomendacje szczegółowe
I.	Pomimo, iż zrównoważony rozwój jest nadrzędną zasadą Strategii, to sugeruje się przeformułowanie I celu generalnego: <i>Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju gminy przyjaznej przedsiębiorczości.</i> na: I celu generalny: Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy W celu generalnym sugeruje się dodanie celu głównego w brzmieniu: I.4. Promowanie rolnictwa ekologicznego oraz metod produkcji rolnej sprzyjających środowisku, w szczególności na obszarach cennych przyrodniczo. Rozważyć zastosowanie sformułowanie „przyjaznych” w celu I.1. Jeżeli użyte sformułowanie ma tu kontekst związany ze zminimalizowanym oddziaływaniem na środowisko, to proponuje się dodanie słowa „środowisko”: <i>Wspieranie rozwoju usług i produkcji przyjaznych środowisku gminy.</i> W priorytetowych działaniach samorządu w obszarze Gospodarka, sugeruje się rozbudowanie działania 2: Wspieranie innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw oraz przedsiębiorstw wdrażających lub wykorzystujących ekoinnowacyjne technologie.
II.	Cel ten podporządkowano tylko i wyłącznie kwestiom bezpieczeństwa. Sugeruje się rozbudowanie katalogu celów głównych o cel II.5. Zmniejszanie oddziaływania transportu samochodowego na środowisko poprzez rozwój ekologicznego transportu oraz rozważenie rozbudowania opisów działań priorytetowych o kwestie środowiskowe, związane ze zmniejszaniem emisji zanieczyszczeń do środowiska.
III.	Proponuje się rozważyć przededefiniowanie celu generalnego na: Rozwój budownictwa ze szczególnym uwzględnieniem budownictwa jednorodzinnego przy zachowaniu warunków ochrony zasobów przyrodniczych W działaniach priorytetowych rozważyć przededefiniowanie działania 4 na:

Rekomendacje ogólne	
	Sukcesywne opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z zachowaniem warunków ochrony zasobów przyrodniczych.
IV.	Sugeruje się nadanie rangi celu głównego działaniu priorytetowemu 5 <i>Poprawa czystości środowiska naturalnego gminy</i>
VII	W celu wyeliminowania ekspansywnego rozwoju turystyki sugeruje się wzmocnienie celu VII o zapisy dotyczące zrównoważonego rozwoju turystyki. Rozważyć wprowadzenie nowego celu głównego np.: Zrównoważony rozwój turystyki oraz wprowadzenie nowych działań priorytetowych takich jak: Rozwój ekoturystyki na obszarach cennych przyrodniczo Minimalizacja presji turystyki na środowisko gminy.

15. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Gminy Somonino na lata 2012 - 2019 została wykonana w celu przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów zgodnie z wymogami ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* [Dz. U. Z 2008 r., Nr 199 poz. 1227 ze zm.].

W prognozie oceniono zawartość projektu Strategii, której misją jest stworzenie stabilnego życia mieszkańcom w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju.

W projekcie Strategii sformułowano 8 celów generalnych i 25 celów głównych w ośmiu obszarach:

CELE GENERALNE (I – VIII)

CELE GŁÓWNE (1, 2 ...)

GOSPODARKA

I. Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju gminy przyjaznej przedsiębiorczości.

1. *Wspieranie rozwoju usług i produkcji przyjaznych gminie.*
2. *Prowadzenie stałej promocji gminy ukierunkowanej na pozyskiwanie inwestorów.*

KOMUNIKACJA

II. Rewitalizacja systemu komunikacji wewnętrznej gminy wraz z utrzymaniem dobrych połączeń drogowych i kolejowych z aglomeracją trójmiejską oraz resztą kraju.

1. *Poprawa infrastruktury drogowej wewnątrz gminy.*
2. *Podniesienie jakości usług komunikacyjnych.*
3. *Realizacja działań zmierzających do wykorzystania istniejącej infrastruktury kolejowej.*
4. *Realizacja działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa w gminie poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową.*

STRUKTURA PRZESTRZENNA I SYTUACJA MIESZKANIOWA GMINY

III. Rozwój budownictwa ze szczególnym uwzględnieniem budownictwa jednorodzinnego przy zachowaniu walorów przyrodniczych.

1. *Wspieranie działań podnoszących sprawność powstawania nowych zasobów mieszkaniowych.*
2. *Sukcesywne dozbrajanie i przeznaczanie do sprzedaży terenów pod różnorodne formy budownictwa mieszkaniowego z preferencją budownictwa jednorodzinnego.*
3. *Prowadzenie stałej promocji ukierunkowanej na zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy.*

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

IV. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.

1. *Rozbudowa i modernizacja gminnych sieci kanalizacyjno – wodociągowych oraz budowa lokalnych i przydomowych oczyszczalni ścieków.*
2. *Stworzenie warunków do modernizacji i rozbudowy sieci gazowej i energetycznej oraz alternatywnych źródeł energii.*
3. *Budowa sieci kanalizacji deszczowej wraz z budową urządzeń służących retencji wód opadowych.*

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

V. Skuteczne i kompleksowe rozwiązywanie problemów społecznych.

1. *Rozwój sprawnego i zintegrowanego systemu pomocy społecznej.*
2. *Usprawnienie usług medycznych.*
3. *Systematyczna współpraca z organizacjami pozarządowymi.*

EDUKACJA

VI. Podniesienie poziomu efektywności oraz rozszerzenie zakresu usług edukacyjnych.

1. *Modernizacja i rozbudowa bazy szkolnej.*
2. *Podnoszenie jakości edukacji.*
3. *Wzmacnianie funkcji wychowawczej szkół.*

KULTURA, SPORT, REKREACJA

VII. Zwiększanie atrakcyjności i różnorodności oferty na spędzanie wolnego czasu przez dzieci, młodzież i całe rodziny.

1. *Modernizacja i rozwój bazy do działań kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych.*
2. *Wspieranie lokalnych inicjatyw: kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych.*
3. *Poszukiwanie możliwości współpracy międzynarodowej w zakresie kultury, sportu i rekreacji.*

TOŻSAMOŚĆ

VIII. Rozwijanie tożsamości i wewnętrznej spójności gminy.

1. *Rozwijanie aktywności obywatelskiej mieszkańców.*
2. *Rozwijanie programu estetyzacji gminy i rozwoju terenów zielonych.*
3. *Kształtowanie tożsamości gminy wokół jej historii wraz z zachowaniem tradycji kaszubskiej.*
4. *Wspieranie rozwoju atrakcyjności i intensywności życia towarzysko – kulturalnego.*

Cele Strategii zasadniczo są spójne z celami dokumentów nadrzędnych (regionalnych i krajowych), ale nie uwzględniają wszystkich założeń środowiskowych wskazanych w dokumentach nadrzędnych: np. w Polityce Ekologicznej Państwa.

W analizie oddziaływania poszczególnych celów na komponenty środowiska wykazano nieznaczne oddziaływania niekorzystne, związane głównie z fazą realizacji inwestycji. Przedsięwzięcia infrastrukturalne, dla których ramy wyznacza Strategia, typu: inwestycje drogowe, modernizacje ulic, budowa sieci wodociągowych, czy kanalizacyjnych mogą powodować krótkotrwałe negatywne oddziaływania, jednak całkowicie odwracalne po zakończeniu prac. Charakteryzować się one będą wzmożonym hałasem oraz emisją zanieczyszczeń do powietrza związaną ze zwiększonym ruchem kołowym pojazdów, pracami budowlano - remontowymi oraz pracami ziemnymi. Te oddziaływania mogą chwilowo niekorzystnie wpływać na takie komponenty środowiska jak flora i fauna, lokalny klimat, powietrze, krajobraz, powierzchnię ziemi czy ludzi. Oddziaływania niekorzystne stałe będą skutkiem realizacji nowych tras dróg lokalnych oraz takiego zagospodarowania terenu, które wiąże się z nieodwracalnymi przekształceniami terenu i zmianą sposobu użytkowania.

Zwrócono uwagę na **potencjalne zagrożenia** dla obszarów cennych przyrodniczo, zwłaszcza obszarów Natura 2000 oraz wskazano działania prewencyjne, pozwalające uniknąć wystąpienia negatywnych oddziaływań.

Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju gminy przyjaznej przedsiębiorczości umożliwia rozwój stref inwestycyjnych. Takie działanie może wiązać się z występowaniem konfliktów o przestrzeń z obszarami

o cennej różnorodności biologicznej oraz obszarami cennymi krajobrazowo i kulturowo. Oddziaływania negatywne wystąpią w przypadkach niewłaściwej lokalizacji takich stref, nieuwzględniającej w należyty sposób warunków środowiskowych.

Zwiększanie atrakcyjności i różnorodności oferty na spędzanie wolnego czasu przez dzieci, młodzież i całe rodziny, może przyczynić się do zachwiania równowagi ekologicznej siedlisk i ostoi narażonych przez cały rok na ingerencję człowieka. Wzmożony ruch turystyczny może bezpośrednio negatywnie wpłynąć na obszary cenne przyrodniczo, a także na tereny nieobjęte formami ochrony przyrody. Będzie także przyczyną większej niż dotychczas koncentracji zanieczyszczeń bytowych w wodach podziemnych i powierzchniowych.

Zaplanowany rozwój systemu transportowego będzie skoncentrowany na rozwoju dróg, co może powodować konflikty o przestrzeń z obszarami o cennej różnorodności biologicznej. Dlatego, istotnym na etapie planowania i realizacji inwestycji jest rozważanie rozwiązań alternatywnych, umożliwiających wybór najmniej uciążliwego dla środowiska wariantu uwzględniającego minimalizację niekorzystnych dla środowiska działań oraz minimalizowanie negatywnych skutków poprzez uwzględnienie w projektach rozwiązań sprzyjających ochronie różnorodności biologicznej oraz spójności siedlisk.

Realizacja inwestycji wykorzystujących odnawialne źródła energii może negatywnie oddziaływać na stosunki wodnych (zmiana wskutek spiętrzania wód dla celów energetyki wodnej) oraz ograniczać bioróżnorodność na terenie gminy (przerwanie korytarzy ekologicznych, oddziaływania na awifaunę i ichtiofaunę).

Ostatecznie oceniono, że projekt Strategii nie wyznacza ram dla działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000161, w tym w szczególności:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
- lub zachwiać integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Przy zachowaniu wymagań, wynikających z przepisów prawa, realizacja zadań inwestycyjnych, dla których ramy wyznacza Strategia, generalnie nie będzie miała trwałego negatywnego wpływu na środowisko gminy, przyczyni się natomiast efektywnie do poprawy jego stanu.

Rozwiązaniami mającymi na celu ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, są standardowe rozwiązania towarzyszące przedsięwzięciom infrastrukturalnym, które zapobiegają ich negatywnym skutkom na środowisko:

- zapewnienie przestrzegania norm środowiskowych – parametrów: emisji zanieczyszczeń do powietrza, emisji hałasu, wód opadowych i ścieków;
- zapewnienie nasadzeń drzew i roślinności, kompensujących wcześniejsze ich wycinki, itp.
- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu, wegetacji, okresów lęgowych;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu;
- przeprowadzenie rzetelnej analizy lokalizacyjnej, w tym uwzględniając zapisy planu zagospodarowania województwa i planów miejscowych oraz innych dokumentów zawierających

szczegółowe uwarunkowania lokalizacji obiektów;

- prowadzenie monitoringu przedrealizacyjnego i inwentaryzacji przyrodniczej zwłaszcza w przypadku elektrowni wiatrowych oraz obiektów i linii przesyłowych i dystrybucyjnych sąsiadujących z terenami przyrodniczo cennymi i siedliskami gatunków chronionych;
- sprawdzenia czy materiały lub prefabrykaty użyte do budowy posiadają odpowiedni dokument normalizacyjny lub certyfikacyjny, względnie aprobatę;
- sprawdzenie, czy używane do budowy maszyny i inne urządzenia techniczne spełniają ustalone wymagania ochrony środowiska dopuszczające je do produkcji lub obrotu, dopilnowania, by naprawiono wszystkie szkody powstałe w wyniku korzystania z terenu czasowo zajętego dla potrzeb budowy,
- dopilnowanie, aby uporządkowano teren budowy po zakończeniu robót;
- kontrola wykonywania robót budowlanych, dotycząca przestrzegania wymagań ochrony środowiska.

Istotnym elementem oceny w jakim stopniu realizacja Strategii wpłynie na poszczególne aspekty środowiska, jest także wskazanie skutków nie podjęcia realizacji Strategii i próba oszacowania zmian w środowisku w przypadku braku realizacji proponowanych celów. Jak pokazuje praktyka, często bardzo mylnie przyjmuje się, że nie podejmowanie działań, ma charakter prośrodowiskowy. Tymczasem częste są sytuacje, gdy planowane działania pozwalają na porządkowanie niepoprawnie działającej, przestarzałej infrastruktury, co skutkuje długofalowym efektem ekologicznym i pozytywnym oddziaływaniem na środowisko.

Brak realizacji Strategii w proponowanym zakresie prowadzić może do szeregu negatywnych zjawisk takich jak:

1. Niewłaściwa gospodarka wodno-ściekowa, w konsekwencji pogorszenie się jakości wód powierzchniowych na terenie gminy;
2. Zwiększanie ilości odpadów składowanych nielegalnie czy w sposób nieprawidłowy - wzrost ilości „dzikich wysypisk”;
3. Degradacja powierzchni ziemi – przy niepodjęciu projektu mającego na celu rekultywację zamkniętych składowisk odpadów oraz na wskutek powstawania „dzikich” wysypisk ;
4. Zanieczyszczenie powietrza włóknami azbestowymi, na skutek nieodpowiednio prowadzonych prac polegających na samowolnym, niekontrolowanym usuwaniu azbestu oraz jego nieprawidłowym składowaniu;
5. Zanieczyszczenie ujęć wody pitnej;
6. Postępująca degradacja pomników przyrody i innych cennych przyrodniczo okazów i obszarów;
7. Niepodejmowanie działań na rzecz rozwoju systemu monitoringu (a tym samym kontroli) wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego oraz zmian jego stanu.
8. Wzrost emisji zanieczyszczeń do powietrza spowodowany utrudnieniem dostępu do sieci infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska, w tym szczególnie instalacji służącej ochronie powietrza.
9. Narastające i powtarzające się sytuacje konfliktowe w zakresie ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, rozumianego jako zachowanie równowagi pomiędzy poszczególnymi funkcjami w gminie;
10. Pogorszenie się jakości życia i zdrowia mieszkańców.

Nie bez znaczenia są również oddziaływania inne niż środowiskowe. Przewiduje się, że w przypadku braku realizacji omawianego dokumentu może dojść do następujących skutków:

1. Obciążenia finansowe budżetu gminy związane z nałożonymi karami za niewypełnienie zobowiązań unijnych w wymaganych terminach;
2. Obniżanie walorów krajobrazowych i rekreacyjnych gminy;
3. Utrata ruchu turystycznego;
4. Spadek przychodów firm usługowych (hotele, sklepy, gastronomia);
5. Spadek liczby mieszkańców wynikający z emigracji do innych bardziej przyjaznych lokalizacji.

Negatywne skutki mogą wystąpić także w sferze społecznej. Brak realizacji zaproponowanych działań odnoszących się bezpośrednio do edukacji społeczności gminy i rozwoju gospodarki gminy (tworzenie nowych miejsc pracy, ułatwienie dostępu do podnoszenia kwalifikacji, akcje edukacyjno-informacyjne, programy edukacyjne dla szerokiego przekroju wiekowego) może pośrednio doprowadzić do pogorszenia się stanu środowiska przyrodniczego. Społeczeństwo uboższe, gorzej wykształcone przejawia często postawy antyeekologiczne (dewastacja zasobów przyrody), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

Zaniechanie realizacji celów związanych z ugruntowaniem tożsamości mieszkańców, celów dążących do wykreowania silnego, emocjonalnego związku z miejscem, w którym żyją, będzie się objawiało zahamowaniem estetyzacji poszczególnych rejonów gminy i brakiem zainteresowania uczestnictwem we wspólnym decydowaniu o otaczającym środowisku.

Najbardziej widoczne będą negatywne skutki związane z brakiem realizacji wyznaczonych w Strategii działań dotyczących rozwoju infrastruktury technicznej tj. wzrost zanieczyszczenia wód (brak kanalizacji sanitarnej, brak kontroli obiektów turystycznych) i powietrza (przestarzały system ciepłowniczy, niedrożny układ komunikacyjny). Równie poważne skutki może wywołać brak realizacji celów w obszarze infrastruktury społecznej, w zakresie jakości zdrowia i życia mieszkańców. Niepodejmowanie działań mających na celu rozwój programów prozdrowotnych i upowszechniania dostępu do specjalistycznych usług medycznych negatywnie wpłynie na zdrowie mieszkańców.

Reasumując; należy stwierdzić, iż korzystnym z punktu widzenia środowiska przyrodniczego i zdrowia ludzi jest wariant realizacji celów strategicznych zapisanych w Strategii. Presja społeczna na zagospodarowywanie coraz to nowych terenów oraz sytuacja społeczno- gospodarcza obecnie panująca w Polsce nie pozwoli na uniknięcie konfliktów społecznych i instytucjonalnych związanych z realizacją Strategii. Należy zatem wcześniej opracować plany działań, umożliwiające stabilny, zrównoważony rozwój gminy.

Należy przyjąć, że Gmina Somonino kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, dokonała wyboru takich założeń, które umożliwią efektywne wdrażanie Strategii z zachowaniem zasad ochrony środowiska a zaproponowane działania i zadania zostały wybrane, jako optymalne rozwiązania. Dla dokumentów strategicznych, o dużym stopniu ogólności, jakim jest Strategia Rozwoju Gminy Somonino na lata 2012-2019 nie stosuje się szczegółowego wariantowania. Zgodnie z art. 5 pkt. 2 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko *Prognoza zawiera informacje, które mogą być racjonalnie wymagane, z uwzględnieniem obecnego stanu wiedzy i metod oceny, zawartości, poziomu szczegółowości planu lub programu [tu Strategii], jego stadium w procesie podejmowania decyzji oraz zakresu, w jakim niektóre sprawy mogą*

zostać właściwiej ocenione na różnych etapach tego procesu, w celu uniknięcia powielania oceny.

Zaproponowanie wariantów alternatywnych powinno dotyczyć już konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych, ingerujących bezpośrednio w środowisko tj. budowy sieci technicznych, prac termomodernizacyjnych czy budowy dróg i ścieżek rowerowych. W takim przypadku zasadnym jest rozważanie na etapie projektowania wszystkich możliwych wariantów i wybór najbardziej optymalnego ze względu oddziaływania na środowisko. Ponadto przedsięwzięcia mogące negatywnie oddziaływać na środowisko, w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Z 2008 r., Nr 199 poz. 1227 ze zm.) wymienione w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko [Dz.U. z 2010 r. Nr 213 poz. 1397] będą podlegać ocenie oddziaływania na środowisko (procedura OOS), a więc w stosunku do nich będzie wymagane przedstawienie realnych wariantów alternatywnych.

Rozwiązania alternatywne, określane w ramach procedury OOS mogą obejmować alternatywne:

- lokalizację przedsięwzięcia,
- rozwiązania technologiczne lub konstrukcyjne przedsięwzięcia,
- przebiegi szlaków (w przypadku inwestycji liniowych),
- różne skale i rozmiary inwestycji,
- harmonogramy lub organizację prac budowlanych,
- metody budowy,
- sposoby likwidacji przedsięwzięcia,
- alternatywne procesy.⁸

Strategia będzie podlegać okresowym ocenom stopnia wdrażania, tzw. ewaluacjom. Na potrzeby ewaluacji Strategii Wójt Gminy powoła specjalną komórkę – Zespół Wdrażający Strategię (ZWS). Określono, że liczebność ZWS powinna odpowiadać liczbie obszarów rozwojowych zawartych w Strategii. Każdy z obszarów (gospodarka, komunikacja, struktura przestrzenna i sytuacja mieszkaniowa gminy, itd.) powinien być reprezentowany przez co najmniej jedną osobę, pełniącą funkcję koordynatora. W skład ZWS powinni wejść: przedstawiciele Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnego Ośrodka Kultury, Centrum Integracji Społecznej w Ostrzycach, organizacji pozarządowych lub inne osoby wskazane przez Wójta, które zajmują się lokalną problematyką społeczną. Liderem Strategii i jednostką koordynującą jest Urząd Gminy w Somoninie. Do głównych zadań ZWS będzie należeć:

- wypracowanie metodyki postępowania, w tym: opracowanie zasad i kanałów komunikacyjnych wewnątrz zespołu, określenie harmonogramu spotkań, podział ról i zadań, sposoby komunikowania ze społecznością lokalną i innymi instytucjami.
- monitorowanie zjawisk świadczących o efektywności podejmowanych w ramach Strategii działań, w tym określenie źródeł (jednostek, podmiotów) pozyskania danych do monitoringu, kontrola realizacji założonych celów strategicznych, propozycje zmian zapisów w części strategicznej.

Strategia będzie oceniana w okresach dwuletnich a jej wyniki prezentowane będą w raportach monitoringowych przedstawianych wójtowi i radzie gminy. W ocenie powinien się znaleźć wykaz podjętych inicjatyw świadczących o stopniu realizacji określonych celów strategicznych oraz proponowane rozwiązania

⁸ M. Bednarska, M. Kiejzik-Głowińska, A. Tyszecki, Problemy wykonywania raportów o oddziaływaniu na środowisko inwestycji drogowych w odniesieniu do obszarów Natura 2000, „Problemy Ocen Środowiskowych” 2005

lub zmiany, co do kierunków działań realizowanych w ramach Strategii lub ewentualne propozycje wprowadzenia nowych zapisów do dokumentu strategicznego. Raporty monitoringowe będą upubliczniane na stronie internetowej Gminy Somonino.

Spis tabel

Tabela 1. Zgodność celów Programu z dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie krajowym.....	9
Tabela 2. Zgodność celów Programu z dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie regionalnym.....	11
Tabela 3. Zgodność celów Programu z dokumentami o charakterze strategicznym na poziomie lokalnym.....	13
Tabela 4. Powiązanie celów Strategii Rozwoju Gminy Somonino z VI Wspólnotowym Programem Działań w zakresie środowiska naturalnego.....	17
Tabela 5. Stężenia zanieczyszczeń powietrza w Egiertowie w 2010 roku.....	26
Tabela 6. Pomniki przyrody w gminie Somonino.....	28
Tabela 7. Charakter możliwych oddziaływań dla konkretnych zadań wskazanych w Strategii Rozwoju dla Gminy Somonino w latach 2012-2019.....	48
Tabela 8: Analiza oddziaływania celów Strategii na poszczególne komponenty środowiska.....	50
Tabela 9. Rekomendacje do projektu Strategii Rozwoju Gminy Somonino na lata 2012-2019.....	57

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Somonino na tle Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.....	27
Rysunek 2. Położenie gminy Somonino na tle obszarów cennych przyrodniczo.....	33
Rysunek 3. Średni dobowy ruch na drogach: wojewódzkiej nr 224 i krajowej nr 20 w gminie Somonino.....	34

Wykorzystane źródła:

1. Decyzja 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 Lipca 2002 r. ustanawiająca Szósty Wspólnotowy Program Działań w zakresie środowiska naturalnego, Dz.U. WE z 2002 r. L 242/1;
2. Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27.06.2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko;
3. Wersja skonsolidowana Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz. U. UE z 2010 r. C 83/47;
4. Protokół z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, Dz.U.z 2005 r. Nr 203, poz.1684;
5. Dyrektywa 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. *w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (CAFE)*;
6. Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw;
7. Strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności na lata 2007-2013;
8. Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012, z perspektywą do roku 2016;
9. Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015,
10. Narodowa Strategia Spójności 2007-2013;
11. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014;
12. Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011 – 2014 wraz z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Pomorskiego 2010;
13. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018;
14. Wytyczne dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych;
15. Prognoza oddziaływania na środowisko Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013;
16. Prognoza oddziaływania na środowisko aktualizacji Programu ochrony środowiska Województwa Pomorskiego 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014;
17. Prognoza oddziaływania na środowisko dla Programu Ochrony Środowiska Województwa pomorskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014 w zakresie rozwoju energetyki w województwie pomorskim;
18. Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Małej Retencji dla Województwa Pomorskiego do roku 2015;
19. Prognoza oddziaływania na środowisko Regionalnej strategii energetyki ze szczególnym uwzględnieniem źródeł odnawialnych;
20. Prognoza oddziaływania na środowisko programu rozwoju elektroenergetyki z uwzględnieniem źródeł odnawialnych w Województwie Pomorskim do roku 2025.
21. Prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2012-2015;
22. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020;
23. <http://ec.europa.eu/>;
24. Problemy Ocen Środowiskowych, 2005;
25. Projekt Strategii Rozwoju Gminy Somonino na lata 2012-2019;
26. Wytyczne w zakresie prognozowania oddziaływań na środowisko farm wiatrowych, Maciej Stryjecki, Krzysztof

Mielniczuk, GDOŚ 2011